

Xilasetmə Vasitələri üzrə Beynəlxalq Məcəllə (XVBM) – Qətnamə MSC.48(66)

Sənədin tarixçəsi

MSC MSC.218(82) Qətnaməsi ilə düzəliş edilib

MSC.207(81) Qətnaməsi ilə düzəliş edilib

MSC.272(85) Qətnaməsi ilə düzəliş edilib

MSC.293(87) Qətnaməsi ilə düzəliş edilib

MSC.320(89) Qətnaməsi ilə düzəliş edilib

Preambula

1. Hazırkı Məcəllənin məqsədi Dənizdə insan həyatının mühafizəsinə dair 1974-cü il tarixli Beynəlxalq Konvensiyanın (SOLAS) 3-cü fəslində tələb olunan xilasetmə qurğuları üzrə beynəlxalq standartları təqdim etməkdir.

2. 1999-cü il 1 iyul tarixindən etibarən hazırkı Məcəllənin tələbləri Dənizdə insan həyatının mühafizəsinə dair 1974-cü il tarixli Beynəlxalq Konvensiyaya (SOLAS) (edilmiş dəyişikliklər və ya düzəlişlərlə) uyğun olaraq məcburi xarakter daşıyır. Gələcəkdə Məcəlləyə edilən hər hansı düzəliş Konvensiyanın 8-ci Maddəsində göstərilən prosedura uyğun olaraq qəbul ediləcək və qüvvəyə minəcək.

Fəsil I - Ümumi

1.1 Anlayışlar

Konvensiya dedikdə Dənizdə insan həyatının mühafizəsinə dair Beynəlxalq Konvensiya (edilmiş dəyişikliklər və ya düzəlişlərlə) nəzərdə tutulur.

Gəminin effektiv boşaldılması dedikdə sərbəst endirilən qayığın sərbəst suya endirmədən sonra öz mühərrikindən istifadə etmədən gəmidən kənarlaşma qabiliyyəti nəzərdə tutulur.

Sərbəst düşmənin sürətlənməsi dedikdə sərbəst endirilən qayığın suya endirilməsi zamanı ekipaj üzvlərinin məruz qaldığı sürətin dəyişmə tezliyidir.

Sərbəst düşmənin standart hündürlüyü dedikdə xilasetmə qayığının suya endirilməsindən əvvəl durğun suyun səthindən qayığın ən aşağı nöqtəsinə kimi ölçülən ən böyük hündürlük nəzərdə tutulur.

Enmə bucağı dedikdə gəmi taraz vəziyyətdə olarkən suya endirilmə mövqeyində olan xilasetmə qayığının üfüqi və endirmə relsi arasındakı bucaq nəzərdə tutulur.

Buraxıcı qurğunun uzunluğu dedikdə qayığın dal tərəfi ilə buraxıcı qurğunun aşağı küncü arasındakı məsafə nəzərdə tutulur.

Qayda dedikdə Konvensiyanın əlavəsində göstərilən qaydalar nəzərdə tutulur.

Retro əks etmə materialı dedikdə əks istiqamətə tuşlanmış işıq şüasını əks etdirən material nəzərdə tutulur.

Suya giriş bucağı dedikdə suya ilk giriş zamanı xilasetmə qayığının üfüqi və buraxıcı relsi arasındakı bucaq nəzərdə tutulur.

Hazırkı Məcəllədə istifadə edilən terminlər qayda III/3-də müəyyənləşdirilmiş terminlərlə eyni mənaya malikdir.

1.2 Xilasetmə qurğuları üzrə ümumi tələblər

Bənd 1.2.2.7 bütün gəmilərin xilasetmə qurğularına şamil olunur.

Açıq ifadə olunan digər hallar və ya Administrasiya tərəfindən hal-hazırda gəmi ilə həyata keçirilən səfərlərə dair irəli sürülən digər uyğun tələblər istisna olmaqla bütün xilasetmə qurğuları:

- .1. uyğun məhsullar və materiallardan hazırlanmalıdır ;
- .2. -30°C - $+65^{\circ}\text{C}$ hava temperaturunda saxlanma yerində zədələnməməli və fərdi xilasetmə qurğuları digər hallar göstərilməyə qədər -15°C - $+40^{\circ}\text{C}$ hava temperaturunda işlək vəziyyətdə qalmalıdır;
- .3. suya salındıqda dəniz suyunun -1°C - $+30^{\circ}\text{C}$ temperaturunda işlək vəziyyətdə olmalıdır;
- .4. müvafiq hallarda çürümə və korroziyaya davamlı olmalı, habelə dəniz suyunun, neftin və ya göbələklərin lazımsız təsirinə məruz qalmamalıdır;
- .5. günəşin işığına tab gətirməlidir;
- .6. dənizdə aşkarlanmanı asanlaşdırmaq üçün bütün hissələri parlaq qırmızı-narıncı və ya aydın görünən rəngdə olmalıdır;
- .7. Təşkilatın tövsiyələrinə uyğun olaraq dənizdə aşkarlanmanı sadələşdirən retro əks etmə materialı ilə təchiz edilməlidir;
- .8. açıq dənizdə istifadə edildikdə düzgün işləməlidir;
- .9. təsdiq məlumatları, o cümlədən rəhbərliyin təlimatları və hər hansı istismar məhdudiyyətləri aydın şəkildə göstərilməlidir; və
- .10. müvafiq hallarda zədələrin və ya xəsarət hallarının qarşısını almaq üçün qısa qapanmadan mühafizə sistemi ilə təmin edilməlidir.

1.2.3. Administrasiya köhnədikdə xarab olan xilasetmə qurğularının yararlılıq müddətini təyin etməlidir. Bu cür xilasetmə qurğularının üzərinə onların yaşını və ya son istifadə tarixini müəyyənləşdirən vasitələr vurulmalıdır. İstifadə müddətinin bitməsinə göstərən davamlı işarələnmə yararlılıq müddətini təyin edən üstün metoddur. İstifadə müddətinin bitməsinə göstərən işarələrə malik olmayan batareyalar ildə bir dəfə dəyişdirilməlidir, yaxud köməkçi batareya (akkumulyator) akkumulyator turşusunun yoxlanmasından sonra istifadə edilməlidir. Son istifadə tarixi pirotexniki xilasetmə qurğularının üzərinə istehsalçı tərəfindən silinməz şəkildə vurulmalıdır.

Fəsil II - Fərdi Xilasetmə Qurğuları

2.1 Xilasedici dairələr

2.1.1 Xilasedici dairənin xüsusiyyəti

Hər bir xilasedici dairə:

- .1. 800mm-dən çox olmayan xarici diametrə və 400mm-dən az olmayan daxili diametrə malik olmalıdır;
- .2. üzən materialdan hazırlanmalıdır: təzyiqlərdən, probka yonqarlarından və ya dənəvər probkadan, hər hansı boş materiallardan və ya üzmə qabiliyyəti üçün hava ilə və ya qazla dolan hava bölməsindən asılı olmamalıdır;
- .3. təmiz suda 24 saat ərzində ən azı 14.5 kq dəmiri saxlamaq iqtidarında olmalıdır;
- .4. ən azı 2.5 kq çəkiyə malik olmalıdır;
- .5. 2 saniyə oda salındıqda yanmamalı və ya əriməməlidir;
- .6. istismar qabiliyyətini pozmadan və ya komponentlərini zədələmədən açıq dənizdə suyun səviyyəsindən yuxarıda və ya 30m-də (hansının daha hündür olmasından asılı olaraq) yığıldığı hündürlükdən suya düşən damcıya tab gətirməlidir;
- .7. öz-özünə işə düşən tüstü siqnalları və öz-özünə yanan işıqlar üçün təmin edilmiş sürətli ayırıcı mexanizmə malik olduqda çəkisi ən azı 4 kq olmalıdır ; və
- .8. diametri ən azı 9.5mm olan və uzunluğu siqnal üzgəcinin korpusunun xarici diametrinin ən azı dörd mislinə bərabər olan xilasedici leyerlə təchiz edilməlidir. Xilasedici leyer dörd bərabər ilgəyi yaratmaq üçün siqnal üzgəcinin perimetrinin ətrafında bir bərabərlikdə olan dörd nöqtədə bərkidilməlidir.

2.1.2 Xilasedici dairənin öz-özünə yanan işıqları

III/7.1.3 sayılı qaydada tələb olunan öz-özünə yanan işıqlar:

- .1. su ilə söndürülməsi mümkün olmayan vəziyyətdə olmamalıdır;
  - .2. ağ rəngdə olmalı və yuxarı yarımkürənin bütün istiqamətlərində ən azı 2cd işıq gücünə malik olmalıdır və ən azı müvafiq effektiv işıq gücü ilə bir dəqiqədə 50-70 dəfə yanıb-sönməlidir;
  - .3. ən azı 2 saat ərzində bənd 2.1.2.2-in tələbinə cavab verən enerji mənbəyi ilə təmin edilməlidir ; və
  - .4. bənd 2.1.1.6-də tələb olunan zərbə sınağına davam gətirməlidir.
-

2.1.3 Xilasedici dairənin öz-özünə işə düşən tüstü siqnalları

- .1. sakit suda üzərkən ən azı 15 dəqiqə ərzində bir sürətdə aydın görünən rəngə malik tüstü buraxmalıdır;
- .2. ani yanmamalı və ya tüstü ilə birlikdə alov buraxmamalıdır;
- .3. açıq dənizdə batmamalıdır ;
- .4. ən azı 10 saniyə tam şəkildə suya salındıqda tüstünün buraxılmasını davam etdirməlidir;
- .5. bənd 2.1.1.6-də tələb olunan zərbə sınağına davam gətirməlidir; və
- .6. siqnalı avtomatik şəkildə ayıran və işə salan sürətli ayırıcı mexanizm və 4kq-dən artıq çəkiyə malik xilasedici xilasedici dairəyə qoşulmuş öz-özünə yanan işıq ilə təchiz edilməlidir.

2.1.4 Üzən xilasedici leyerlər

III/7.1.2 sayılı qaydada tələb olunan xilasedici leyerlər:

- .1. əyilməməlidir;
- .2. ən azı 8mm diametrə malik olmalıdır; və
- .3. 5 kN davamlılığa malik olmalıdır.

2.2 Xilasedici jiletlər

2.2.1 Xilasedici jiletlər üzrə ümumi tələblər

2.2.1.1. Açıq alovun içərisinə yerləşdirilən dairə 2 saniyə ərzində alışmamalıdır.

2.2.1.2. Xilasedici jiletlər cədvəl 2.1-ə uyğun olaraq üç ölçüdə olmalıdır. Xilasedici jilet iki yanaşı ölçü diapazonununun tələblərinə uyğun olarsa, hər iki ölçü diapazonu ilə işarələnə bilər, lakin göstərilmiş diapazonlar bölüşdürülməməlidir. Hündürlük və ya çəkiddən hər hansı biri və ya cədvəl 2.1-ə uyğun olaraq hər ikisi xilasedici jiletin üzərinə vurulmalıdır.

Cədvəl 2.1 Xilasedici jiletin ölçü meyarları

Xilasedici jiletin işarələnməsi	Körpə	Uşaq	Yeniyetmə
İstifadəçinin ölçüsü:			
Çəki (kq)	ən azı 15	15-43	43 və ya daha çox
Hündürlük (sm)	ən azı 100	100-155	155 və ya daha çox

2.2.1.3. Yeniyetmələr üçün xilasedici jiletlər çəkisi 140 kq-a qədər olan və ya 1,750 mm-ə qədər sinə qucumuna malik insanlara uyğun olmadıqda onların bu insanlara bərkidilməsi üçün müvafiq ləvazimatlardan istifadə edilməlidir.

2.2.1.4. Xilasedici jiletin suda məhsuldarlığı münasib ölçülü standart jiletin (yeni, Təşkilatın tövsiyələrinə uyğun olan standart sınaq cihazı (RTD))

2.2.1.5. Yeniyetmələr üçün xilasedici jilet elə hazırlanmalıdır ki:

.1. jiletin istifadə qaydasından xəbərsiz olan insanların ən azı 75%-i 1 dəqiqə ərzində kömək, göstəriş və ya ilkin nümayiş olmadan onu düzgün şəkildə geyinə bilsin ;

.2. nümayişdən sonra bütün insanlar kömək olmadan 1 dəqiqə ərzində onu düzgün şəkildə geyinə bilsin;

.3.yalnız birtərəfli və ya tərsinə geyinilə bilsin və ya düzgün geyinilmədikdə istifadəçiyə xəsarət yetirməsin;

.4. xilasedici jilet düyünlərin sarınmasını tələb etməyən sürətli və möhkəm bağlama vasitələri ilə bərkidilsin;

.5. rahat şəkildə geyinilsin; və

.6. xəsarət almadan və xilasedici jiletin və ya onun köməkçi detallarının yerini dəyişdirmədən və ya onları zədələmədən istifadəçiyə xilasedici jiletin möhkəm tutarkən ən azı 4.5 m və qolları başın üstündə tutaraq ən azı 1m hündürlükdən suya tullanmaq imkanını versin.

2.2.1.6. Yeniyetmələr üçün xilasedici jiletlər Təşkilat tərəfindən ən azı 12 insanın üzərində sınaqdan keçirilərkən aşağıdakı səbəblərə görə sakit suda qənaətbəxş üzmə qabiliyyətinə və stabilliyə malik olmalıdır:

.1. yorulmuş və ya şüurunu itirmiş insanların ağızının RTD ilə müəyyən olunmuş orta hündürlükdən az olmayan hündürlüyə qaldırılması;

.2. şüurunu itirmiş və suda üzü aşağı çevrilmiş insanların bədənlərinin ən azı RTD ilə müəyyənləşdirilmiş orta müddətdə ağıza suyun dolmadığı mövqeyə çevrilməsi, xilasedici jiletlə çevrilməyən insanların sayı RTD ilə çevrilən insanların sayından artıq olmamalıdır;

.3. ən azı mənfi 5° orta bədən bucağında bədənin şaquli vəziyyətdən arxaya əyilməsi;

.4. ən azı mənfi 5° orta müstəvi bucağında başın üfüqi xətdən yuxarı qaldırılması; və

.5. əyilmiş döl kimi üzən zaman tarazlığın itirilməsindən sonra istifadəçinin üzünü yuxarı vəziyyətə qaytarılması

2.2.1.7. Yeniyetmələr üçün xilasedici jilet xilasetmə gəmisinə minmək üçün istifadəçinin qısa məsafədə üzməsinə imkan verməlidir.

2.2.1.8. Körpələr və ya uşaqlar üçün xilasedici jiletlər aşağıda göstərilən istisna olmaqla yeniyetmələr üçün xilasedici jiletlə eyni funksiyaya malik olmalıdır:

1. geyinmə zamanı azyaşlı uşaqlara və körpələrə köməklik göstərilməlidir ;

.2. uşaqlar və ya körpələr üçün müvafiq RTD yeniyetmələr üçün RTD yerinə istifadə edilməlidir ; və

.3. xilasetmə gəmisinə minmək üçün köməklik göstərilə bilər, lakin istifadəçinin hərəkətliliyi müvafiq ölçülü RTD-dən fərqli olan səviyyəyə qədər azaldılmamalıdır.

2.2.1.9. Suüstü və öz-özünə tənzimləmə xüsusiyyətləri istisna olmaqla, körpələr üçün xilasedici jiletlər üzrə tələblər lazım olduqda aşağıdakı məqsədlərə görə sadələşdirilə bilər:

.1. gözətçi tərəfindən körpənin xilas edilməsinin sadələşdirilməsi;

.2. körpənin gözətçiyə bərkidilməsinə imkan vermək və körpənin gözətçiyə yaxın tutulmasına kömək etmək;

.3. körpənin islanmasına və tənəffüs yollarına suyun dolmasına imkan verməmək;

.4. təxliyə zamanı körpəni zərbələrdən və təkanlardan qorumaq; və

.5. gözətçiyə körpənin bədən temperaturunun itirilməsini yoxlamaq və nəzarət etmək imkanını vermək.

2.2.1.10. Bənd 1.2.2.9-də tələb olunan işarələrdən başqa yeniyetmələr və ya körpələr üçün xilasedici jiletlər aşağıda göstərilənlərlə işarələnməlidir:

.1. Bənd 2.2.1.2-ə uyğun olaraq ölçü diapazonu ; və

.2. Təşkilat tərəfindən qəbul edilmiş “körpə” və ya “uşaq” işarəsi.

Xilasedici jilet təmiz suda 24 saat qaldıqdan sonra 5%-dən çox azaldılmayan üzmə qabiliyyətinə malik olmalıdır.

Xilasedici jiletin üzmə qabiliyyəti xırdalanmıř boř materiallardan asılı olmamalıdır.

Hər bir xilasedici jilet bənd 2.2.3-də göstərildiyi kimi yüngül bərkitmə vasitəsi ilə təchiz edilməli və 2.2.1.5.6 və 2.2.3.1.3-ci bəndlərin tələblərinə uyğun olmalıdır.

Hər bir xilasedici jilet k m rl  möhkəm b rkidilmıř fit  malik olmalıdır.

Xilasedici jiletin iřıqları v  fitl ri elə seçilməli v  xilasedici jilet  elə bərkidilməlidir ki, onların birgə iřini korlamasın.

Xilasedici jilet suda digər ř xsin geyindiyi jilet  b rkidilm k  c n ayrılan üzən xətt və ya digər vasitələrlə təchiz edilməlidir.

Xilasedici jilet xilasediciy  istifad cini sudan qaldırıb xilasetmə gəmisinə və ya qayıęa mindirm k imkanını vermək  c n münasib vasitələrlə təchiz edilməlidir.

2.2.2 Hava ilə doldurulan xilasedici jiletlər

 zm  qabiliyyəti  c n hava ilə doldurulmadan asılı olan xilasedici jilet ikidən artıq ayrıca bölmələrə malik olmalı və 2.2.1-ci bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır və:

.1. suya salındıqdan sonra avtomatik ř kild  dolmalı, bir mexaniki hərəkətlə havanın dolmasına imkan verən cihazla təchiz edilməli və aęızla dolan kameralara malik olmalıdır;

.2. hər hansı bölmədə üzmə qabiliyyətinin itirilməsindən sonra 2.2.1.5, 2.2.1.6 və 2.2.1-ci bəndlərin tələblərinə cavab verməlidir; v 

.3. avtomatik mexanizml  dolduqdan sonra 2.2.1.11-ci bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır.

2.2.3 Xilasedici jiletin iřıqları

2.2.3.1. Hər bir xilasedici jilet:

.1. yuxarı yarım k r nin bütün istiqamətlərində ən azı 0.75 cd iřıq g c n  malik olmalıdır;

.2. ən azı 8 saat 0.75 iřıq g c n  təmin edən enerji mənbəyinə malik olmalıdır;

.3. xilasedici jilet  birl řdirildikd  yuxarı yarım k r nin seqmenti kimi aydın görünməlidir; v 

.4. aę rəngdə olmalıdır.

2.2.3.2. 2.2.3.1-ci bənddə göstərilən iřıq yanıb-s n n iřıq olarsa :

.1. mexaniki açarla təchiz edilməlidir; və

.2. bir dəqiqədə ən azı 50-70 dəfə yanıb-s nm li və ən azı 0.75 cd iřıq g c n  malik olmalıdır .

2.3 Hidrokostyumlar

2.3.1 Hidrokostyumlar üzrə ümumi tələblər

2.3.1.1. Hidrokostyum suya davamlı materiallardan hazırlanmalıdır və:

.1. hər hansı müvafiq paltarın, 2.3.1.2-ci bəndin tələblərinə cavab vermək üçün kostyumla birgə xilasedici jiletin geyinilməsini və ağızla doldurulan kameraların quraşdırılmasını nəzərə alaraq, 2 dəqiqə ərzində kömək olmadan açılır və geyinilir;

.2. açıq alovun içərisinə yerləşdirildikdə 2 saniyə ərzində alışmır.

3. üz istisna olmaqla bütün bədəni əhatə edir və əllərin həmişəlik kostyuma birləşdirilən ayrıca əlcəklərlə örtülür;

.4. kostyumun ayaqlarında sərbəst havanı azaldan mexanizmlərlə təchiz edilir; və

.5. ən azı 4.5 m hündürlükdən suya tullandıqda kostyuma su girmir.

2.3.1.2. Hidrokostyum kostyum öz-özlüyündə və ya lazım olduqda xilasedici jiletlə geyinildikdə aşağıdakı səbəblərə görə təmiz suda qənaətbəxş üzmə qabiliyyətinə və stabilliyə malik olmalıdır:

.1. yorulmuş və ya şüurunun itirən şəxsin ağzının ən azı 120mm sudan qaldırılması; və

.2. ən azı 5 saniyə ərzində istifadəçinin üzü aşağı vəziyyətdən üzü yuxarı vəziyyətə çevrilməsi.

2.3.1.3. Hidrokostyum onu və xilasedici jiletini geyinin şəxsin:

.1. uzunluğu ən azı 5m olan şaquli pilləkənlə yuxarı qalxmasına və aşağı düşməsinə;

.2. təxliyə ilə bağlı normal vəzifələri həyata keçirməsinə ;

.3. su buraxmayan kostyumun və ya onun detallarının yerini dəyişmədən və ya onları zədələmədən, yaxud xəsarət almadan ən azı 4.5m hündürlükdən suya tullanmasına; və

.4. suda qısa məsafədə üzüb xilasetmə gəmisinə minməsinə imkan verməlidir.

2.3.1.4. Üzmə qabiliyyətinə malik olan və xilasedici jiletlə geyinilməyən kostyum 2.2.3-ci bəndin tələblərinə uyğun olan işıqla və 2.2.1.14-ci bənddə göstərilən fitlə təchiz edilməlidir.

2.3.1.5. Üzmə qabiliyyətinə malik olan və xilasedici jiletlə geyinilməyən kostyum çıxarıla bilən üzən xətlə və ya suda digər şəxsin geyindiği kostyuma bərkitmək üçün digər vasitələrlə təchiz edilməlidir.

2.3.1.6. Üzmə qabiliyyətinə malik olan və xilasedici jiletlə geyinilməyən kostyum xilasedicinin şəxsi sudan qaldıraraq xilasetmə gəmisinə mindirməsi üçün münasib vasitələrlə təchiz edilməlidir.

2.3.1.7. Xilasedici jilet kostyumun üstündən geyinilməlidir. Bu kostyumunu geyinən şəxslər kömək olmadan xilasedici jileti geyinmək iqtidarında olmalıdır. Kostyumun üzərinə onun uyğun xilasedici jiletlə geyinilməsini göstərən işarə vurulmalıdır.

2.3.1.8. Kostyum 24 saat suda qaldıqdan sonra 5%-dən çox azalmayan və boş dənəvər materiallardan asılı olmayan üzmə qabiliyyətinə malik olmalıdır.

2.3.2 Hidrokostyumların istilik xarakteristikası üzrə tələblər

2.3.2.1. Daxili izolyasiyaya malik olmayan materialdan hazırlanan kostyumlar:

.1. isti paltarlarla birgə geyinilməlidir; və

.2. elə hazırlanmalıdır ki, isti paltarla və xilasedici jiletlə birlikdə geyindikdə 4.5 m hündürlükdən 5°C temperatura malik sakit axan suya tullandıqdan sonra bədənin əsas temperaturunun 2°C-dən aşağı düşməməsi üçün qənaətbəxş termal mühafizəni təmin etsin.

2.3.2.2. Daxili izolyasiyaya malik materialdan hazırlanan kostyum jiletsiz və jiletlə geyindikdə 4.5 m hündürlükdən 0°C-2°C temperatura malik sakit axan suya tullandıqdan 6 saat sonra bədənin əsas temperaturunun 2°C-dən aşağı düşməməsi üçün qənaətbəxş termal izolyasiyanı təmin etməlidir.

2.4 Həddindən artıq soyumadan qoruyan kostyumlar

2.4.1 Həddindən artıq soyumadan qoruyan kostyumlar üzrə ümumi tələblər

2.4.1.1. Qoruyucu kostyumlar suya davamlı materiallardan hazırlanmalı və:

.1. ən azı 70N üzmə qabiliyyətinə malikdir;

.2. xilasetmə və təxliyə əməliyyatları zamanı temperatur gərginliyini azaldan materialdan hazırlanır;

.3. bütün bədəni və Administrasiya icazə verdikdə ayaqları əhatə edir; əllər və baş qoruyucu kostyumun bir hissəsi olan ayrıca əlcəklər və papaq ilə örtülə bilər;

.4. 2 dəqiqə ərzində heç bir kömək olmadan açılır və geyinilir ;

.5. açıq alovun içərisinə yerləşdirildikdə 2 saniyə ərzində yanmır;

.6. VHF telefonunun daşınması üçün ciblə təchiz edilir ; və

.7. ən 120° yan görmə sahəsinə malikdir.

2.4.1.2. Qoruyucu kostyum onu geyinən şəxsin:

.1. uzunluğu ən azı 5m olan şaquli pilləkənlə dırmaşmasına və aşağı düşməsinə;

.2. kostyumunu və ya onun detallarını zədələmədən və ya xəsarət almadan ən azı 4.5m hündürlükdən ayaqüstə suya tullanmasına;

.3. suda ən azı 25m üzüb xilasetmə gəmisinə minməsinə;

.4. heç bir kömək olmadan xilasedici jileti geyinməsinə;

.5. təxliyə ilə bağlı bütün vəzifələri həyata keçirməsinə, başqalarına kömək etməsinə və xilasetmə qayığı işlətməsinə imkan verməlidir.

2.4.1.3. Qoruyucu kostyumlar 2.2.3-ci bəndin tələblərinə uyğun olan işıqla və 2.2.1.14-ci bənddə göstərilən fitlə təchiz edilməlidir.

2.4.2 Qoruyucu kostyumların istilik xarakteristikası üzrə tələblər

2.4.2.1. Qoruyucu kostyumlar:

.1. daxili izolyasiyaya malik materialdan hazırlanmadıqda isti paltarla birlikdə geyinilməlidir;

.2. elə hazırlanmalıdır ki, 5°C temperatura malik sakit axan, insanı tam batıran suya tullandıqdan ilk 0.5 saat sonra bədənəin əsas temperaturunun 1.5°C-dən çox aşağı düşməməsi üçün qənaətbəxş termal mühafizəni təmin etsin.

2.4.3 Stabillik üzrə tələblər

Hazırkı bölmənin tələblərinə uyğun olan qoruyucu kostyumları geyinən şəxs ən azı 5 saniyə ərzində üzünü aşağı vəziyyətdən üzünü yuxarı vəziyyətə keçmək iqtidarında olmalıdır. Dənizin vəziyyəti mülayim olduqda kostyum insanı üzünü aşağı vəziyyətə çevirməməlidir.

2.5 İstilikqoruyucu vasitələr

İstilikqoruyucu vasitə 7800 W/(m²K)-dən çox olmayan istilik keçiriciliyə malik suya davamlı materialdan hazırlanmalı və bədən temperaturunu sabit saxlamalıdır.

İstilikqoruyucu vasitə:

.1. xilasedici jilet geyinən insanların bədənələrini (üz istisna olmaqla), əlcəklər olmadıqda isə əlləri əhatə etməlidir;

.2. heç bir kömək olmadan açılmalı və asanlıqla geyinilməlidir; və

.3. üzümə imkan vermədikdə 2 dəqiqə ərzində suda çıxarılması mümkün olmalıdır.

2.5.3. İstilikqoruyucu vasitə -30°C-+20°C hava temperaturunda düzgün işləməlidir.

Fəsil III - Görüntülü siqnallar

3.1 Paraşütlü siqnal raketləri

3.1.1. Paraşütlü siqnal raketləri:

- .1. suya davamlı korpusa malik olmalıdır;
- .2. korpusun üzərinə vurulan istifadə təlimatlarına və ya diaqramlara malik olmalıdır;
- .3. inteqral alışma vasitələrinə malik olmalıdır; və
- .4. istehsalçının istismar təlimatlarına uyğun olaraq istifadə edildikdə rahat əldə tutulan korpusa malik olmalıdır.

3.1.2. Raket şaquli istiqamətdə atıldıqda 300m-dən az olmayan hündürlüyə çatmalıdır. Trayektoriyanın hündür nöqtəsində və ya bu nöqtəyə yaxın yerdə işıq buraxmalıdır və bu işıqlar aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik olmalıdır:

- .1. parlaq qırmızı rəngdə yanmalıdır;
- .2. ən azı 30,000 cd orta işıq gücü ilə davamlı şəkildə yanmalıdır;
- .3. ən azı 40 saniyə yanmalıdır;
- .4. ən azı 5 m/s düşmə sürətinə malik olmalıdır; və
- .5. yanan zaman paraşütü və ya detalları zədələnməməlidir.

3.2 Fişənglər

3.2.1. Fişəng:

- .1. suya davamlı korpusa malik olmalıdır;
- .2. korpusun üzərinə vurulan istifadə təlimatlarına və ya diaqramlara malik olmalıdır;
- .3. avtomatik alışma vasitələrinə malik olmalıdır; və
- .4. əldə tutulması rahat olan korpusa malik olmalı və istehsalçının istismar təlimatlarına uyğun olaraq istifadə edildikdə yanma və ya işıqlanma zamanı xilasetmə gəmisini təhlükəyə məruz qoymamalıdır.

3.2.2. Fişəng:

- .1. parlaq qırmızı rəngdə yanmalıdır ;
- .2. ən azı 15,000 cd orta işıq gücü ilə davamlı şəkildə yanmalıdır;

.3. ən azı 1 dəqiqə yanmalıdır; və

.4. sudan 100mm aşağıda 10 saniyə ərzində yanmalıdır.

3.3 Üzən tüstü şaşkaları

3.3.1. Üzən tüstü şaşkası:

.1. suya davamlı korpusa malik olmalıdır;

.2. istehsalçının istismar təlimatlarına uyğun olaraq istifadə edildikdə ani şəkildə yanmamalıdır; və

.3. korpusun üzərinə vurulan istifadə təlimatlarına və ya diaqramlara malik olmalıdır.

3.3.2. Üzən tüstü siqnalı:

.1. ən azı 3 dəqiqə ərzində sakit suda üzdükdə bir sürətdə aydın görünən rəngə malik tüstü buraxmalıdır;

.2. tüstü ilə birlikdə alov buraxmamalıdır;

.3. açıq dənizdə batmamalıdır; və

.4. sudan 100mm aşağıda 10 saniyə ərzində tüstü buraxmağa davam etməlidir.

4.1 Xilasetmə sallarını üzrə ümumi tələblər

4.1.1 Xilasetmə sallarının konstruksiyası

4.1.1.1. Hər bir xilasetmə salı dənizin bütün vəziyyətlərində 30 gün ərzində təsirə tab gətirməlidir.

4.1.1.2. Xilasetmə salı 18m hündürlükdən suya salındıqda özü və avadanlıqları düzgün şəkildə işləməlidir. Xilasetmə salı ən yüngül dəniz şəraitində su xəttindən 18m yuxarıda yığılmalı və həmin hündürlükdə zərbə sınağından keçirilməlidir.

4.1.1.3. Talvarlı və talvarsız üzən xilasetmə salı döşəməsindən ən azı 4.5m yuxarıda təkrar tullanmalara tab gətirməlidir.

4.1.1.4. Xilasetmə salı və onun detallarının quruluşu insanlar, avadanlıqlar və ankerlərdən biri ilə yükləndikdə salın sakit suda 3 düyün sürətdə uzadılmasına imkan verməlidir.

4.1.1.5. Xilasetmə salı insanları təsirdən qorumaq üçün talvara malik olmalıdır və bu talvar salın suya buraxılması və suda üzməsi zamanı quraşdırılır. Talvar aşağıdakılara uyğun olmalıdır:

.1. hava boşluğu ilə ayrılan ikiqat material və ya digər səmərəli vasitələrlə istilik və soyuğa qarşı izolyasiyanı təmin etməlidir. Bu vasitələr hava boşluğuna suyun yığılmasının qarşısını alır;

.2. onun daxili hissəsi insanların narahatlığına səbəb olmayan rəngə malik olmalıdır;

.3. hər bir giriş aydın şəkildə göstərilməli və hidrokostyumlar geyinən insanlar tərəfindən daxildən və xaricdən cəld və asanlıqla açılan, daxildən bağlanan bağlayıcı mexanizmlərlə təchiz edilməlidir; xilasetmə salı ventilyasiyaya imkan verir, dəniz suyunu, külək və soyuğu isə kənarlaşdırır. Tutumu səkkiz nəfərdən artıq olan xilasetmə sallarını ən azı iki diametral üzbuüz girişə malik olmalıdır;

.4. hətta girişlər bağlı olduqda belə insanlar üçün kifayət qədər havanı qəbul etməlidir;

.5. ən azı bir müşahidə portu ilə təchiz edilməlidir;

.6. yağış suyunu toplayan vasitələrlə təchiz edilməlidir;

.7. dəniz səviyyəsindən yuxarıda radiolokasiya cavablayıcısının quraşdırılmasına imkan verən vasitələrlə təchiz edilməlidir; və

.8. insanların oturması üçün döşəmə ilə talvar arasında qabarit hündürlüyə malik olmalıdır.

4.1.2 Xilasetmə sallarının minimum yükdaşıma qabiliyyəti və kütləsi

4.1.2.1. 4.2.3-cü bəndin və ya müvafiq hallarda 4.3.3-cü bəndin tələblərinə uyğun olaraq hesablanmış yükdaşıma qabiliyyəti altı nəfərdən az olan sallar təsdiq edilməməlidir.

4.1.2.2. Xilasetmə salı təsdiq edilmiş buraxma mexanizmi ilə buraxılmayana, yaxud asan köndələn ötürmə üçün nəzərdə tutulmayana qədər salın, avadanlıqların və konteynerin kütləsi 185kq-dan artıq olmamalıdır.

4.1.3 Xilasetmə salının detalları

4.1.3.1. Leyerlər xilasetmə salının daxilində və xaricində stroplarla möhkəm bərkidilməlidir.

4.1.3.2. Xilasetmə sallarını bərkidici iplə təchiz edilməli və ən azı 10m uzunluğa malik olmalıdır; mülayim dəniz şəraitində yığılmış sallar ilə su xətti arasındakı məsafə 15 m olmalıdır. Bərkidici ipin və onu sala birləşdirən vasitələrin davamlılığı 25-dən artıq insanın yerləşməsi üçün ən azı 15.0 kN, 9-25 insanın yerləşməsi üçün ən azı 10.0 kN və hər hansı digər xilasetmə Salı üçün ən azı 7.5 kN olmalıdır.

4.1.3.3. Əllə idarə olunan xarici lampa talvarın və ya strukturun ən yuxarı hissəsinə quraşdırılmalıdır. Lampanın işığı ağ rəngdə olmalı və lampa yuxarı yarımkürənin bütün istiqamətlərində ən azı 4.3 cd işıq gücü ilə 12 saat işləməlidir. Yanıb-sönən lampalar 12 saat ərzində ekvivalent işıq gücü ilə 50-70 dəfə yanıb-sönməlidir. Talvar quraşdırıldıqda lampa avtomatik şəkildə yanmalıdır. Bataryalar yığılmış salın nəmliyi nəticəsində xarab olmamalıdır.

4.1.3.4. Əllə idarə olunan daxili lampa salın daxilində quraşdırılmalı və ən azı 12 saat işləməlidir. Talvar quraşdırıldıqda lampa avtomatik şəkildə yanmalı və qəza-xilasetmə avadanlıqlarına dair təlimatların oxunması üçün yuxarı yarımkürənin üzərində ölçülən ən azı 0.5 cd hesabi orta işıq gücünə malik olmalıdır. Bataryalar yığılmış salın nəmliyi nəticəsində xarab olmamalıdır.

4.1.4 Şlyubalka ilə buraxılan sallar

4.1.4.1. Yuxarıda qeyd olunan tələblərə əlavə olaraq, buraxıcı qurğuya malik xilasetmə salı:

.1. insanlar və avadanlıqlarla tam şəkildə yükləndikdə ən azı 3.5 m/s sürətə malik yan təsire və onun funksionallığına mənfi təsir edən zədələnmə olmadan 3m hündürlükdən suya salınmaya tab gətirməlidir;

.2. enmə göyertəsinin yanına gətirilmə və enmə zamanı möhkəm saxlanma üçün müvafiq vasitələrlə təchiz edilməlidir.

4.1.4.2. Sərnişin gəmilərinin insanlarla tam yüklənən xilasetmə sallarının quruluşu onların gəminin göyertəsinə cəld şəkildə qoyulmasına imkan verməlidir.

4.1.4.3. Yük gəmilərinin insanlarla tam yüklənən xilasetmə sallarının quruluşu təlimatın verilməsindən sonra onların ən azı 3 dəqiqə ərzində gəminin göyertəsinə qoyulmasına imkan verməlidir.

4.1.5 Avadanlıqlar

4.1.5.1. Hər bir xilasetmə salının normal avadanlıqları aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

.1. bir üzən xilasetmə halqası;

.2. üzən qulpa və bərkidici ipin sala birləşdirildiyi nöqtəyə yaxın yerdə talvarın xarici tərəfində yığılan kəməre malik qatlanmayan bir bıçaq. Bundan əlavə, tutumu 13 nəfər və ya daha çox olan xilasetmə salı ikinci bıçaqla da təchiz edilməlidir;

.3. tutumu ən azı 12 nəfər olan xilasetmə sallarını üçün bir üzən jelonka. Tutumu 13 nəfər və ya daha çox olan xilasetmə sallarını üçün iki üzən jelonka;

.4. iki süngər;

.5. zərbəyə davamlı trosa və kanata malik iki anker, bunlardan biri ehtiyat olur, digəri isə daimi olaraq xilasetmə salına elə birləşdirilir ki, sal hava ilə doluqda və ya suda olduqda stabil şəkildə küləyə tuşlanır. Hər bir ankerin, trosun və kanatın gücü bütün dəniz

şəraitlərində adekvat olmalıdır. Ankerlər burulmanın qarşısını alan vasitələrə malik olmalı və stropaların arasında tərsinə çevrilməməlidir. Daimi olaraq şlyubalka ilə buraxılan və sərnişin gəmilərinin üzərində quraşdırılan xilasetmə sallarına birləşdirilmiş ankerlər yalnız əllə istifadə edilməlidir. Bütün digər xilasetmə salları hava ilə dolduqda avtomatik şəkildə işə düşən ankerlərə malik olmalıdır;

.6. iki avar;

.7. üç konserv bıçağı və bir cüt qayçı, xüsusi ülgüclərə malik bıçaqlar;

.8. suya davamlı yeşikdə yerləşdirilən bir ilk tibbi yardım dəsti;

.9. bir fit və ya buna oxşar səsli siqnal;

.10. bölmə 3.1-in tələblərinə cavab verən dörd paraşüt işığı;

.11. bölmə 3.2-nin tələblərinə cavab verən altı fişəng;

.12. bölmə 3.3-ün tələblərinə cavab verən iki tüstü siqnalı;

.13. suya davamlı bir elektrik fənəri, bir ehtiyat batareya dəstinə və bir ehtiyat lampaya malik Mors (Morse);

.14. radiolokasiya cavablayıcı xilasedici salda yığılmış vəziyyətdə olduqda istifadə edilən radiolokasiya qaytarıcısı;

.15. gəmilərə və vertolyotlara siqnal verən güzgü;

.16. suya davamlı kartın və ya yeşiyin üzərində qayda V/16-da göstərilən xilasetmə siqnallarının bir nümunəsi;

.17. bir dəst balıq ovu ləvazimatları;

.18. xilasetmə salına yerləşən hər bir insan üçün ən azı 2400 kkaladan ibarət olan qida rasionu. Bu rasionlar dadlı və yeməli olmalı, asanlıqla bölünən və açılan paketlərə yerləşdirilməlidir.

Rasionlar kip metal qablarda və ya buxarın cüzi ötürülmə sürətinə ($23^{\circ}\text{C}/85\%$ nisbi rütubətlikdə 24 saat ərzində $<0.1 \text{ g/m}^2$) malik elastik materiallarda qablaşdırılmalıdır.

Elastik qablaşdırma materialları ərzağın korlanmasının qarşısını almaq üçün ehtiyac olduqda xarici bağlamalarla qorunmalıdır. Bağlamaların üzərinə qablaşdırmanın tarixi, son istifadə tarixi, məhsul partiyalarının nömrəsi, bağlamanın içində olan məhsullar və istifadə təlimatları vurulmalıdır. Qida rasionları beynəlxalq standartlara cavab verməlidir;

.19. Xilasetmə salına yerləşən hər bir insan üçün 1.5 l təmiz su, iki gün ərzində hər bir insan üçün 0.5 litr su hazırlayan duz təmizləmə qurğusu və 1.5 litr su hazırlayan mexaniki əks osmos şirinləşdirici. Suyun kimyəvi və mikrobioloji tərkibi beynəlxalq tələblərə cavab verməli və su korroziyaya davamlı hermetik konteynerlərə tökülməlidir.

Elastik qablaşdırma materialları Rəhbərliyin qəbul etdiyi standarta uyğun olaraq sınaqdan keçirildikdə buxarın cüzi ötürülmə sürətinə ($23^{\circ}\text{C}/85\%$ nisbi rütubətlikdə 24 saat ərzində $<0.1 \text{ g/m}^2$) malik olmalıdır, böyük qablara yerləşdirilən fərdi porsiyaların bu tələbə uyğunluğu tələb edilmir. Hər bir su qabı dağılma olmadan təkrar bağlanma xüsusiyyətinə malik olmalıdır, fərdi porsiyalar isə ən azı 125 ml dağıla bilər. Hər bir qabın üzərinə qablaşdırma tarixi, məhsul partiyalarının nömrəsi, son istifadə tarixi, suyun miqdarı və istifadə təlimatları vurulmalıdır. Əllərdə əlcəklərin olmasını nəzərə alaraq qablar asan açılmalıdır. Fövqəladə hallarda istifadə edilən su Təşkilat tərəfindən qəbul olunan beynəlxalq standarta uyğun olmalıdır;

.20. dərəcələ bölünmüş paslanmayan qab;

.21. istifadəyə yararlılıq müddəti 48 saat olan dəniz xəstəliyinə qarşı dərman və hər bir insan üçün bir qusma kisəsi;

.22. sağ qalmağa dair təlimatlar;

.23. təcili tədbirlərə dair təlimatlar; və

.24. bənd 2.5-in tələblərinə cavab verən, xilasetmə salına yerləşən insanların 10%-nə çatan termal qoruyucu vasitələr.

4.1.5.2. 4.1.5-ci bəndə uyğun olaraq təchiz edilmiş xilasetmə salının üzərinə vurulan işarədə çap hərflərlə ilə "SOLAS A PACK" ("Dənizdə insan həyatının mühafizəsinə dair Beynəlxalq Konvensiyanın tələblərinə cavab verən A Paketi") sözü yazılmalıdır.

4.1.5.3. Rəhbərliyin rəyinə əsasən zəruri olmayan qısa beynəlxalq səfərlər edən sənişin gəmilərində xilasetmə sallarının 4.1.5.1.1-4.1.5.1.6, 4.1.5.1.9, 4.1.5.1.13-4.1.5.1.16-ci bəndlərdə göstərilən avadanlıqlarla, eləcə də 4.1.5.1.10-4.1.5.1.12-ci bəndlərdə göstərilən avadanlıqların yarısı ilə təchiz edilməsinə icazə verilir. Bu cür xilasetmə sallarının üzərinə vurulan işarədə çap hərfləri ilə "SOLAS B PACK" ("Dənizdə insan həyatının mühafizəsinə dair Beynəlxalq Konvensiyanın tələblərinə cavab verən B Paketi") sözü yazılmalıdır.

4.1.5.4. Avadanlıqlar müvafiq qaba yerləşdirilməlidir; bu qab daimi olaraq xilasetmə salına birləşdirilmədikdə salın içərisində bərkidilməli və içindəkiləri zədələmədən suda ən azı 30 dəqiqə üzmə qabiliyyətinə malik olmalıdır.

4.1.6 Xilasetmə sallarının üzgəcsiz mexanizmləri

4.1.6.1 Bərkidici ip

Bərkidici ip gəmini və xilasetmə salını birləşdirməli və elə tənzimlənməlidir ki, gəmi batan zaman xilasetmə salı gəminin altında qalmasın.

4.1.6.2 Tarım çəkilməmiş bənd

Üzgəcsiz mexanizmdə istifadə edilən bənd:

.1. bərkidici ipin xilasetmə salının qabından dartıb çıxarılması zamanı sınınmamalıdır;

.2. xilasetmə salının hava ilə dolmasına imkan vermək üçün müvafiq gücə malik olmalıdır; və

.3. 2.2 ± 0.4 kN gərilmə altında sınımalıdır.

4.1.6.3 Hidrostatik ayırıcı qurğular

Üzgəcsiz mexanizmlərdə istifadə edilən hidrostatik ayırıcı qurğular:

.1. uyğun materiallardan hazırlanmalıdır. Hidrostatik ayırıcı qurğunun hissələrinin üzərinə sinklənmiş və ya digər formalı metal örtük vurulmamalıdır;

.2. ən azı 4m dərinlikdə xilasetmə salını avtomatik şəkildə ayırmalıdır;

.3. suyun hidrostatik kameraya yığılmaması üçün boşaltma dəliklərinə malik olmalıdır;

.4. üzərinə dəniz suyu töküldükdə xilasetmə salını ayırmamalıdır;

.5. növü və seriya nömrəsi ön tərəfində göstərilməlidir;

.6. istehsal tarixini, növünü və seriya nömrəsini, eləcə də qurğunun tutumu 25 nəfərdən artıq olan xilasetmə salına uyğunluğunu göstərən lövhəyə malik olmalıdır;

.7. bərkidici ipə birləşdirilmiş hissələr ip üçün tələb olunan gücə malik olmalıdır; və

.8. birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulduqda son istifadə tarixini müəyyənləşdirən vasitələrlə.

4.2 Hava ilə doldurulan xilasetmə salları

Hava ilə doldurulan xilasetmə salları bölmə 4.1-in və hazırkı bölmənin tələblərinə cavab verməlidir.

Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarının konstruksiyası

4.2.2.1. Əsas kamera ən azı iki ayrıca bölməyə bölünməlidir; bu bölmələrin hər biri əks hava doldurma klapanı ilə doldurulur. Kameralar elə tənzimlənməlidir ki, bölmələrdən hər hansı biri zədələndikdə və ya hava ilə dolmadıqda digər bölmələr hər birinin çəkisi 82.5 kq olan insanların sayına tab gətirməlidir.

4.2.2.2. Xilasetmə salının döşəməsi hermetik olmalı və:

.1. insanların hava ilə doldurduğu və ya avtomatik şəkildə hava ilə dolan, yaxud insanların havasını boşaltdığı və yenidən doldurduğu bir və ya bir neçə bölmə; yaxud

.2. eyni səmərəliliyə malik, hava ilə doldurulmayan digər vasitələrlə soyuğa qarşı izolyasiya olunmalıdır.

4.2.2.3. Xilasetmə salı bir insan tərəfindən (zəhərsiz qazla) doldurulmalıdır. Hava ilə doldurma sistemi, o cümlədən 4.2.2.4-cü bəndə uyğun olaraq quraşdırılmış əks klapanlar Təşkilat tərəfindən qəbul edilən beynəlxalq standartda cavab verməlidir. Hava ilə doldurulma 18°C-20°C atmosfer temperaturunda bir dəqiqə ərzində, -30°C temperaturda isə 3 dəqiqə ərzində tamamlanmalıdır. Hava ilə doldurulduqdan sonra xilasetmə salı öz formasını qoruyub saxlamalıdır.

4.2.2.4. Hava ilə doldurulan hər bir bölmə işçi təzyiqin 3 mislinə bərabər təzyiqə tab gətirməli və əks klapanlar və ya məhdud qaz təchizatı ilə onun işçi təzyiqdən iki dəfə artıq olan təzyiqə çatmasına yol verilməməlidir. Bənd 4.2.9.1-də tələb olunan basma nasosun və ya pnevmatik dayaqların quraşdırılması üçün müvafiq vasitələr təmin olunmalıdır ki, işçi təzyiqi qoruyub saxlamaq mümkün olsun.

4.2.3 Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarının yükdaşıma qabiliyyəti

Xilasetmə salına yerləşən insanların sayı:

.1. hava ilə doldurulan əsas üzən boruların (tağlardan və ya bankalardan ibarət olmamalıdır) 0.096 kub metr həcminə bölünməklə alınan ən böyük tam saydan; və ya

.2. xilasetmə salının üzən boruların ən uzaq küncünə qədər ölçülən 0.372 kvadrat metr daxili üfüqi çarpaz sahəsinə (bankadan və ya bankalardan ibarət olmalıdır) bölünməklə alınan ən böyük tam saydan; və ya

.3. hər birinin çəkisi 82.5 kq olan, hidrokostyumlar və xilasedici jiletlər geyinən və xilasedici salın avadanlıqlarının işinə mane olmayan insanların sayından az və ya bərabər olmalıdır.

4.2.4 Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarına daxil olma

4.2.4.1. Girişlərdən ən azı biri giriş nərdivanı ilə təchiz edilməlidir; bu nərdivan oturaq vəziyyətdə və ya dizüstə dayandıqda, yaxud xilasetmə salının hər hansı digər hissəsinə söykənmədikdə çəkisi 100 kq olan insana tab gətirməlidir. Giriş nərdivanı elə tənzimlənməlidir ki, nərdivan zədələndikdə xilasetmə salının havası boşalmasın. Şlyubalka ilə buraxılan, birdən artıq girişə malik xilasetmə salının giriş nərdivanı girişdə dartıcı trosalar və minmə qurğuları ilə üzbuüz quraşdırılmalıdır.

4.2.4.2. Giriş nərdivanının quraşdırılmadığı girişlər asma nərdivanlara malik olmalıdır və bu nərdivanların ən aşağı pilləsi yüngül su kəsindən ən azı 0.4m aşağıda yerləşdirilməlidir.

4.2.4.3. Xilasetmə salında insanların nərdivandan sala daxil olmasına kömək edən müvafiq vasitələr mövcud olmalıdır.

4.2.5 Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarının stabilliyi

4.2.5.1. Hava ilə doldurulan hər bir xilasetmə salı elə hazırlanmalıdır ki, hava ilə tam doldurulduqda və talvarla üzdukdə açıq dənizdə stabil olsun.

4.2.5.2. Çevrilmiş vəziyyətdə olan xilasetmə salının stabilliyi elə olmalıdır ki, sal açıq dənizdə və sakit suda insan tərəfindən əvvəlki vəziyyətinə qaytarıla bilsin.

4.2.5.3. İnsanlar və avadanlıqlarla tam yüklənmiş xilasetmə salının stabilliyi elə olmalıdır ki, sal sakit suda 3 düyünə qədər sürətdə yedəkdə gedə bilsin.

4.2.5.4. Xilasetmə salı aşağıdakı tələblərə cavab verən su kisələri ilə təchiz edilməlidir:

.1. su kisələri aydın görünən rəngdə olmalıdır ;

.2. su kisələrinin sxemi onların tutumunun ən azı 60%-nin 25 saniyə ərzində dolmasına imkan verməlidir;

.3. 10 nəfərə qədər insanın yerləşdiyi xilasetmə sallarında kisələrin tutumu ən azı 220l olmalıdır;

.4. 10 nəfərdən artıq insanı daşıya bilən xilasetmə sallarında kisələrin tutumu ən azı 20 N olmalıdır; burada N daşınan insanların sayıdır; və

.5. kisələr xilasetmə salının ətrafında simmetrik şəkildə yerləşdirilməlidir. Havanın xilasetmə salının aşağısından çıxmasına imkan verən müvafiq vasitələrdən istifadə edilməlidir.

4.2.6 Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarını üçün konteynerlər

4.2.6.1. Xilasetmə salı konteynerə yerləşdirilir və bu konteyner:

.1. elə hazırlanır ki, dənizdə baş verən şəraitlərdə möhkəm yeyilməyə tab gətirir;

.2. gəmi batdıqda bərkidici ipi darta və hava ilə doldurma mexanizmini işə salan xüsusi üzümə qabiliyyətinə malikdir; və

.3. su keçirmir (dib hissədə olan boşaltma dəlikləri istisna olmaqla).

4.2.6.2. Xilasetmə salı konteynerdə elə yerləşdirilməlidir ki, konteynerdən ayrıldıqdan sonra suda şaquli vəziyyətdə hava ilə dola bilsin.

4.2.6.3. Konteynerə aşağıdakı məlumatlar vurulmalıdır:

- .1. istehsalçının adı və ya ticarət nişanı;
- .2. seriya nömrəsi;
- .3. təsdiq edən orqanın adı və daşınan insanların sayı;
- .4. SOLAS;
- .5. qəza ləvazimatlarının növü;
- .6. son texniki xidmətin tarixi;
- .7. bərkidici ipin uzunluğu;
- .8. xilasetmə salının kütləsi (185kq-dan artıq olarsa);
- .9. su xətti ilə yığılmış vəziyyətdə olan xilasetmə salının arasında yol verilən maksimal hündürlük (zərbə sınağından keçirilən bərkidici ipin hündürlüyündən və uzunluğundan asılı olaraq); və
- .10. suya buraxılmaya dair təlimatlar.

4.2.7 Hava ilə doldurulan xilasetmə sallarının üzərinə vurulan işarələr

4.2.7.1. Xilasetmə salının üzərinə aşağıdakı məlumatlar vurulmalıdır:

- .1. istehsalçının adı və ya ticarət nişanı;
- .2. seriya nömrəsi;
- .3. istehsal tarixi (ay və il);
- .4. təsdiq edən orqanın adı;
- .5. sonuncu texniki xidmətin həyata keçirildiyi stansiyanın adı və yeri; və
- .6. girişdə xilasetmə salının rənginə zidd olan, 100m hündürlüyə malik işarələrlə göstərilən insanların sayı.

4.2.7.2. Hər bir xilasetmə salında gəminin adı və qeydiyyat limanı elə şəkildə göstərilməlidir ki, gəminin identifikasiya nömrəsi istənilən vaxt konteyneri açmadan dəyişdirilə bilsin.

4.2.8 Şlyubalka ilə buraxılan və hava ilə doldurulan xilasetmə sallarını

4.2.8.1. Təsdiq edilmiş suya buraxma cihazına malik xilasetmə salı qarmaqdan asıldıqda aşağıda göstərilənlərin yükünə tab gətirməlidir:

- .1. atmosfer temperaturunda və $20 \pm 3^{\circ}\text{C}$ stabil temperaturda insanların və avadanlıqların kütləsinin 4 misli (əks klapanlar işləmir);
- .2. atmosfer temperaturunda və -30°C temperaturda insanların və avadanlıqların kütləsinin 1.1 misli (əks klapanlar işləyir).

4.2.8.2. Suya buraxma qurğusu ilə buraxılan xilasetmə sallarının yerləşdirildiyi möhkəm konteynerlər elə bərkidilməlidir ki, konteyner və ya onun hissələri hava ilə doldurulma

zamanı və ondan sonra, eləcə də xilasetmə salının suya buraxılması zamanı dənizə düşməsin.

4.2.9 Hava ilə doldurulan xilasetmə salları üçün əlavə avadanlıqlar

4.2.9.1. Hər bir xilasetmə salı 4.1.5-ci bənddə tələb olunan avadanlıqlardan başqa aşağıdakı ləvazimatlarla təchiz edilməlidir:

.1. üzən bölmələrdə deşiklərin təmiri üçün bir təmir dəsti; və

.2. basma nasos və ya pnevmatik dayaqlar.

4.2.9.2. 4.1.5.1.2-ci bənddə tələb olunan bıçaqlar, 4.1.5.1.7-ci bənddə tələb olunan konserv bıçaqları və qayçılar təhlükəsizlik məqsədləri üçün istifadə edilməlidir.

4.3 Möhkəm xilasetmə salları

Möhkəm xilasetmə salları bölmə 4.1-in və hazırkı bölmənin tələblərinə cavab verməlidir.

Möhkəm xilasetmə sallarının konstruksiyası

4.3.2.1. Xilasetmə salının üzmə qabiliyyəti salın xarici sərhədinin yaxınlığında yerləşdirilən təsdiq edilmiş üzən materialla təmin edilməlidir. Bu üzən material odadavamlı olmalı və ya odadavamlı örtüklə qorunmalıdır.

4.3.2.2. Xilasetmə salının döşəməsi suyun girməsinin qarşısını almalı, insanları sudan və soyuqdan qormalıdır.

4.3.3 Möhkəm xilasetmə sallarının yükdaşıma qabiliyyəti

Xilasetmə salına yerləşən insanların sayı:

.1. üzən materialın 1 minus xüsusi çəkisinə vurulan 0.096 kub metr həcminə bölünməklə alınan ən böyük tam saydan; və ya

.2. xilasetmə salının döşəməsinin 0.372 kvadrat metr üfüqi çarpaz sahəsinə bölünməklə alınan ən böyük tam saydan; və ya

.3. hər birinin çəkisi 82.5 kq olan, hidrokostyumlar və xilasetmə jiletləri geyinən və xilasetmə salının avadanlıqlarının işinə mane olmayan insanların sayından az və ya bərabər olmalıdır.

4.3.4 Bərk xilasetmə sallarına daxil olma

4.3.4.1. Ən azı bir girişdə bir giriş nərdivanı quraşdırılmalıdır və bu nərdivan insanların dənizdən sala minməsinə imkan vermək üçün oturaq vəziyyətdə və ya dizüstə dayanan, yaxud xilasetmə salının hər hansı digər hissəsinə söykənməyən, çəkisi 100 kq olan insanı saxlamaq iqtidarında olmalıdır. Birdən artıq girişə malik olan, şlyubalka ilə suya buraxılan xilasetmə salında giriş nərdivanı girişdə, dartıcı və minmə qurğuları ilə üzbəüz quraşdırılmalıdır.

4.3.4.2. Giriş nərdivanının quraşdırılmadığı girişlər asma nərdivana malik olmalıdır; bu nərdivanın ən aşağı pilləsi salların yüngül su xəttindən ən azı 0.4m aşağıda yerləşdirilməlidir.

4.3.4.3. Xilasetmə salında insanların nərdivandan sala tullanmasına kömək edən müvafiq vasitələr mövcud olmalıdır.

4.3.5 Bərk xilasetmə sallarının stabilliyi

4.3.5.1. Hansı istiqamətdə üzməsindən asılı olmayaraq, xilasetmə salı təhlükəsiz şəkildə işləmək iqtidarında olmayana qədər, onu gücü və stabilliyi elə olmalıdır ki, öz-özünə bərpa olsun və ya açıq dənizdə və sakit suda bir nəfər tərəfindən asanlıqla bərpa edilsin.

4.3.5.2. Tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yüklənmiş xilasetmə salının stabilliyi elə olmalıdır ki, sakit suda 3 düyünə qədər sürətdə yedəkdə gedə bilsin.

4.3.6 Bərk xilasetmə sallarının üzərinə vurulan işarələr

Xilasetmə salına aşağıdakı məlumatlar vurulmalıdır:

- .1. gəminin və onun məxsus olduğu qeydiyyat limanının adı;
- .2. istehsalçının adı və ya ticarət nişanı;
- .3. seriya nömrəsi;
- .4. təsdiq edən orqanın adı;
- .5. xilasetmə salının rənginə zidd olan, 100 mm hündürlüyə malik rəqəmlərlə girişə yerləşdirilməsinə icazə verilən insanların sayı;
- .6. SOLAS;
- .7. korpuslu qəza komplektinin növü;
- .8. falinin uzunluğu;
- .9. su xətti ilə xilasetmə salının saxlandığı yer arasında yol verilən maksimal hündürlük (zərbə sınağında müəyyənləşdirilən hündürlük); və
- .10. suya endirməyə dair təlimatlar.

4.3.7 Şlyubalka ilə suya buraxılan xilasetmə salları

Yuxarıda qeyd olunan tələblərə əlavə olaraq, suya endirmə qurğusu ilə endirilən bərk xilasetmə salı özünün qaldırıcı qarmağından və ya stropundan asıldıqda tam sayda insanların və avadanlıqların ümumi kütləsinin 4 mislinə bərabər yükə tab gətirməlidir.

4.4 Xilasetmə qayıqları üzrə ümumi tələblər

4.4.1 Xilasetmə qayıqlarının konstruksiyası

4.4.1.1. Bütün xilasetmə qayıqları düzgün şəkildə hazırlanmalı və elə formada və ya ölçüdə olmalıdır ki, tam sayda insanlar və avadanlıqlarla yükləndikdə açıq dənizdə kifayət qədər stabilliyə və qənaətbəxş suüstü borta malik olsun, habelə 10°-yə qədər əyilmə və 20°-yə qədər yana yatma hallarında təhlükəsiz şəkildə suya endirilmək iqtidarında olsun. Bütün xilasetmə qayıqları möhkəm korpusa malik olmalı və sakit suda düz vəziyyətdə olarkən, tam sayda insanlar və avadanlıqlarla yüklənərkən, habelə su xəttindən aşağıda hər hansı yerdən yırtıldıqda müsbət stabilliyi qoruyub saxlamaq iqtidarında olmalı və bu zaman üzən materialın hər hansı itkisi və digər zədələr baş verməməlidir.

4.4.1.2. Hər bir xilasetmə qayığı Administrasiya və ya onun nümayəndəsi tərəfindən imzalanan daimi təsdiq lövhəsinə malik olmalıdır və bu lövhədə ən azı aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

- .1. istehsalçının adı və ünvanı;
- .2. xilasetmə qayığının modeli və seriya nömrəsi;
- .3. istehsal ayı və ili;
- .4. daşınmasına icazə verilən insanların sayı; və
- .5. 1.2.2.9-ci bənddə tələb olunan təsdiq məlumatları

İstehsal edilən hər bir xilasetmə qayığı uyğunluq sertifikatına və ya bəyannaməsinə malik olmalıdır; bu sertifikatda yuxarıdakı və aşağıdakı məlumatlar göstərilir:

- .6. rəsmi icazənin nömrəsi;
- .7. korpusun konstruksiya materialı; təmir gedişində uyğunluqla bağlı problemlərin yaranmaması üçün ətraflı təsvir olunmalıdır;
- .8. avadanlıqlarla və insanlarla tam yükləndikdə ümumi kütlə;
- .9. xilasetmə qayığının ölçülmüş yedək gücü; və
- .10. 4.5, 4.6, 4.7, 4.8 və 4.9-ci bölmələr ilə əlaqədar təsdiq bəyanatı;

4.4.1.3. Bütün xilasetmə qayıqları kifayət qədər gücə malik olmalıdır:

- .1. tam sayda insanlar və avadanlıqlarla yükləndikdə təhlükəsiz şəkildə suya endirilmək üçün; və
- .2. gəmi sakit suda 3 düyün sürətdə irəliyə hərəkət etdikdə suya endirilmək və yedəkdə getmək üçün.

4.4.1.4. Korpuslar və möhkəm örtüklər odadavamlı və ya alışmayan olmalıdır.

4.4.1.5. Oturacaqlar aşağıdakıları saxlamaq iqtidarında olan skamyalar və ya stasionar stullardan ibarət olmalıdır:

- .1. hər birinin çəkisi 100 kq olan insanların sayına bərabər statik yük; bu yük üçün sahələr 4.4.2.2.2-ci bəndin tələblərinə uyğun olaraq ayrılır;
- .2. xilasetmə qayığı talilərlə ən azı 3m hündürlükdən suya endirilərkən hər hansı bir skamyada 100kq yük; və
- .3. sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayığı standart sərbəst düşmə hündürlüyünün ən azı 1.3 mislinə bərabər hündürlükdən suya endirildikdə hər hansı skamyada 100 kq yük.

4.4.1.6. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla, talilərlə endirilən hər bir xilasetmə qayığı yükə tab gətirmək üçün kifayət qədər gücə malik olmalıdır və bu yük:

- .1. metal korpusa malik qayıqlarda tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yüklənən xilasetmə qayığının ümumi kütləsinin 1.25 mislinə; və ya

.2. digər qayıqlarda isə tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yüklənən xilasetmə qayığının ümumi kütləsinin ümumi kütləsinin iki mislinə bərabər olur.

4.4.1.7. Sərbəst düşmə ilə endirmək üçün təyin olunanlardan başqa, insanların və təchizatın tam komplekti ilə yüklənmiş və tətbiq oluna biləcək hallarda kirşə və yaxud xarici düz tirlərlə təchiz edilmiş hər xilasedici qayıq, azı 3,5 m/san sürət zamanı gəmi bortuna perpendikulyar istiqamətdə zərbəyə, eləcə də azı 3 m hündürlükdən suya atılmaya dözmək üçün kifayət qədər möhkəmliyə malik olmalıdır.

4.4.1.8. Döşəmənin səthi və hasarın və ya tentin daxili hissəsi arasındakı məsafə (döşəmə sahəsinin 50%-dən artıq):

.1. tutumu doqquz nəfər və ya az olan xilasetmə qayıqlarında 1.3m-dən az olmamalıdır;

.2. tutumu 24 nəfər və ya daha çox olan xilasetmə qayıqlarında 1.7m-dən az olmamalıdır; və

.3. tutumu 9-24 nəfər olan xilasetmə qayıqlarında 1.3 m və 1.7 m arasında xətti interpolyasiya ilə müəyyənləşdirilən məsafədən az olmamalıdır.

4.4.2 Xilasetmə qayıqlarının yükdaşıma qabiliyyəti

4.4.2.1. Heç bir xilasetmə qayığı 150-dən artıq insanın minməsi üçün təsdiq edilməməlidir.

4.4.2.2. Talilərlə suya endirilən xilasetmə qayıqlarında insanların sayı:

.1. orta çəkisi 75 kq (sərnişin gəmisinin xilasetmə qayığı) və ya 82.5 kq (yük gəmisinin xilasetmə qayığı) olan, xilasedici jiletlər geyinən, irəliləmə vasitələrinə və ya xilasetmə qayığının avadanlıqlarından hər hansı birinin işinə mane olmadan normal vəziyyətdə oturan insanların sayına; və ya

.2. şəkil 1-ə uyğun olaraq quraşdırılan oturacaqların üzərindəki yerlərin sayına bərabər olmalıdır. Oturacaqların formaları üst-üstə düşə bilər, bir şərtlə ki, ayaq yerləri quraşdırılsın, ayaqlar üçün kifayət qədər yer qalsın, habelə yuxarı və aşağı oturacaq arasındakı şaquli interval 350 mm-dən az olmasın.

4.4.2.3. Hər bir oturma vəziyyəti xilasetmə qayığının üzərində aydın şəkildə göstərilməlidir.

4.4.3 Xilasetmə qayıqlarına giriş

4.4.3.1. Hər bir sərnişin gəmisinin xilasetmə qayığı elə struktura malik olmalıdır ki, təlimatın verilməsindən sonra 10 dəqiqə ərzində tam sayda insanlar qayığa minə bilsin. Qayıqdan sürətlə düşmə də mümkün olmalıdır.

4.4.3.2. Hər bir yük gəmisinin xilasetmə qayığı elə struktura malik olmalıdır ki, təlimatın verilməsindən sonra bütün insanlar 3 dəqiqə ərzində qayığa minə bilsin. Qayıqdan sürətlə düşmə də mümkün olmalıdır.

4.4.3.3. Xilasetmə qayıqları insanların sudan qayığa minməsinə imkan vermək üçün qayığın hər hansı girişində istifadə edilən asma nərdivanına malik olmalıdır. Nərdivanın ən aşağı pilləsi xilasetmə qayığının yüngül su xəttindən ən azı 0.4 m aşağıda olmalıdır.

4.4.3.4. Xilasetmə qayığı elə quruluşa malik olmalıdır ki, köməksiz insanlar dənizdən və ya xərəklərin üzərində gəmiyə gətirilə bilsin.

4.4.3.5. Üzərində insanların hərəkət etdiyi bütün səthlər sürüşkən olmamalıdır.

4.4.4 Xilasetmə qayığının üzmə qabiliyyəti

Bütün xilasetmə qayıqları xüsusi üzmə qabiliyyətinə malik olmalı və ya dəniz suyunun, neftin və ya neft məhsullarının mənfi təsirinə məruz qalmayan, su basan və dənizdən qorunmayan xilasetmə qayığını bütün avadanlıqları ilə birgə üzdüren üzən materialla təchiz edilməlidir. Xilasetmə qayığına yerləşən insanların hər birinə görə 280 N üzmə gücünə malik əlavə üzən material quraşdırılmalıdır. Üzən material yuxarıda qeyd edilənlərə əlavə edilməyənə qədər xilasetmə qayığının korpusunun xarici tərəfində quraşdırılmamalıdır.

4.4.5 Xilasetmə qayığının suüstü bortu və stabilliyi

4.4.5.1. Bütün xilasetmə qayıqları sabit olmalı və 50% və ya normal yerlərində, orta xətdən yan tərəfdə oturan insanların tam sayı ilə yükləndikdə müsbət GM qiymətinə malik olmalıdır.

4.4.5.2. 4.4.5.1-ci bənddə göstərilən yüklənmə şəraitində:

.1. bort portlarına malik hər bir xilasetmə qayığı planşirin ətrafında su xəttindən qayığı su basma ehtimalının olduğu ən aşağı dəliyə qədər ölçülən, qayığın uzunluğunun ən azı 1.5%-nə bərabər və ya 100 mm (hansının böyük olmasından asılı olaraq) suüstü borta malik olmalıdır; və

.2. bort portlarına malik olmayan hər bir xilasetmə qayığı 20° yana yatma bucağını keçməməli və su xəttindən qayığı su basma ehtimalının olduğu ən aşağı dəliyə qədər ölçülən, qayığın uzunluğunun ən azı 1.5%-nə bərabər və ya 100 mm (hansının böyük olmasından asılı olaraq) suüstü borta malik olmalıdır.

4.4.6 Xilasetmə qayığının irəliyə hərəkəti

4.4.6.1. Hər bir xilasetmə qayığı sıxılma nəticəsində alışan daxili yanma mühərriki ilə hərəkətə gətirilir. Yanacağı 43°C alışma nöqtəsinə (qapalı putada sınaq) malik olan hər hansı xilasetmə qayığı üçün heç bir mühərrikdən istifadə edilməməlidir.

4.4.6.2. Mühərrik əllə işəsalma sistemi və ya yenidən doldurulan iki enerji mənbəyinə malik elektrik işəsalma sistemi ilə təchiz edilməlidir. Hər hansı zəruri işəsalma vasitələri də quraşdırılmalıdır. Mühərrikin işəsalma sistemləri və işəsalma vasitələri fərqli temperatur

uyğun olmayana qədər -15°C ətraf hava temperaturunda işəalma prosedurunun başlanmasından sonra 2 dəqiqə ərzində mühərriki işə salmalıdır. Mühərrikin korpusu, oturacaqlar və ya digər vasitələr işə salma sistemlərinə mane olmamalıdır.

4.4.6.3. Suda olmayan xilasetmə qayığının mühərriki soyuq vəziyyətdən işə salındıqdan sonra ən azı beş dəqiqə işləməlidir.

4.4.6.4. Dirsekli valın mərkəz xəttinə qədər xilasetmə qayığını su basdıqda mühərrik işləməlidir.

4.4.6.5. Pərin valı elə quruluşda olmalıdır ki, pər mühərrikdən ayrıla bilsin. Qayığın irəli və geri hərəkəti təmin edilməlidir.

4.4.6.6. Sorucu boru suyun normal işləyən mühərrikə daxil olmasına imkan verməməlidir.

4.4.6.7. Bütün xilasetmə qayıqlarının layihələndirilməsi zamanı insanların suda təhlükəsizliyi və üzən tullantılar ilə qayığın hərəkət sisteminin zədələnmə ehtimalı nəzərə alınmalıdır.

4.4.6.8. Sakit suda hərəkət edən, bütün insanlarla və avadanlıqlarla yüklənən, mühərriki işləyən xilasetmə qayığının sürəti ən azı 6 düyün və ən böyük xilasetmə salını yedəkdə apardıqda isə 2 düyün olmalıdır. Tam yüklənmiş xilasetmə qayığı ən azı 24 saat ərzində 6 düyün sürətlə hərəkət etmək üçün ərazinin temperatur diapazonuna uyğun olan yanacaqla təmin edilməlidir.

4.4.6.9. Mühərrikin ötürücü qutusu və detalları odadavamlı korpusa və ya oxşar mühafizəni təmin edən digər mexanizmlərə malik olmalıdır. Bu cür mexanizmlər həmçinin insanların isti və ya hərəkət edən hissələrlə təmasının qarşısını almalı və mühərriki hava və dənizin təsirindən qorunmalıdır. Mühərrikin səsini azaltmaq üçün müvafiq vasitələrdən istifadə edilməlidir. Starterin batareyaları su keçirməyən korpuslarla təchiz edilməlidir. Batareyaların korpusları qazın buraxılmasını təmin edən kip qapağa malik olmalıdır.

Xilasetmə qayığının mühərriki və ləvazimatları elektromaqnit emissiyaları məhdudlaşdırmalıdır ki, mühərrikin işi xilasetmə qayığında istifadə olunan radio xilasetmə qurğularının işinə mane olmasın.

Mühərrikin bütün işəalma, radio və proyektor batareyaları müvafiq vasitələrlə doldurulmalıdır. Radio batareyaları mühərriki işə salan enerjini təmin etmək üçün istifadə edilməməlidir. Xilasetmə qayığının batareyalarının gəminin minmə stansiyasında ayrılan 50 V qidalandırıcı gərginliyi keçməyən enerji mənbəyindən doldurulması müvafiq vasitələrlə, yaxud günəş enerjisi ilə işləyən doldurucu ilə həyata keçirilməlidir.

4.4.6.12. Mühərrikin işə salınması və istismarına dair təlimatlar mühərrikin nəzarət vasitələrinə yaxın görünən yerə vurulmalıdır.

4.4.7 Xilasetmə qayığının detalları

4.4.7.1. Sərbəst endirilən qayıqlar istisna olmaqla bütün xilasetmə qayıqları korpusun aşağı nöqtəsinə yaxın yerdə quraşdırılan bir boşaltma klapanı ilə təchiz edilməlidir, bu klapan xilasetmə qayığı suda olmadıqda avtomatik şəkildə açılaraq suyu korpusdan

boşaltmalı və qayıq suda üzdükdə avtomatik şəkildə bağlanaraq suyun girişinə yol verməməlidir. Boşaltma klapanları bağlanmaq üçün qapaq və ya probka ilə təchiz edilməlidir; bu qapaqlar ip, zəncir və ya digər müvafiq vasitələrlə qayığa birləşdirilməlidir. Boşaltma klapanları qayığın içərisindən asanlıqla götürülməli və onların yeri aydın şəkildə göstərilməlidir.

4.4.7.2. Bütün xilasetmə qayıqları sükan və linglə təchiz edilməlidir. Sükan çarxı və ya digər məsafədən idarəetmə mexanizmi sıradan çıxdıqda ling sükanı idarə etmək iqtidarında olmalıdır. Sükan daimi olaraq xilasetmə qayığına birləşdirilməlidir. Ling daimi olaraq sükanın üzərində quraşdırılmalı və ya ona birləşdirilməlidir: buna baxmayaraq, xilasetmə qayığı məsafədən idarəetmə mexanizminə malik olduqda ling çıxarılaq sükanın yanına qoyulur. Sükan və ling elə quruluşa malik olmalıdır ki, ayırıcı mexanizmin və ya pərin işi nəticəsində zədələnməsin.

4.4.7.3. Sükanın və pərin yaxınlığı istisna olmaqla, müvafiq tutacaqlar təmin edilməli və su xəttindən yuxarıda xilasetmə qayığının ətrafına üzgəcli leyer sarınmalıdır.

4.4.7.4. Çevrildikdə özünü bərpa etməyən xilasetmə qayıqları insanların qayığa çıxması üçün korpusun aşağı hissəsində müvafiq tutacaqlara malik olmalıdır. Tutacaqlar qayığa elə bərkidilməlidir ki, onların qayıqdan qopmasına səbəb olan təsirə məruz qaldıqda qayığı zədələmədən qopsun.

4.4.7.5. Bütün xilasetmə qayıqları 4.4.8-ci bənddə tələb olunan avadanlıqların kiçik detallarının, suyun və təchizatların saxlanması üçün kifayət qədər su keçirməyən yeşiklər və ya kameralarla təchiz edilməlidir. Xilasetmə qayıqları yağış suyunu toplayan vasitələrlə və Administrasiya tərəfindən tələb edildikdə dəniz suyunu şirinləşdirən qurğularla təchiz edilməlidir. Şirinləşdirici dəniz suyundan başqa günəşin istiliyindən və ya kimyəvi maddələrdən asılı olmamalıdır. Yığılmış suyun saxlanması üçün müvafiq vasitələr təmin edilməlidir.

4.4.7.6. Bir və ya bir neçə təkənla suya endirilən xilasetmə qayıqları aşağıdakı .17-ci yarım bənddə göstərilən tələblərə cavab verən ayırıcı mexanizmlə təchiz edilməlidir:

.1. mexanizm elə quruluşda olmalıdır ki, bütün qarmaqlar eyni zamanda ayrılınsın;

.2. 4.4.7.2-ci yarım bənddən asılı olmayaraq mexanizm qayıq suda üzdükdə yalnız ayırıcı mexanizmin işə düşməsindən sonra, yaxud qayıq suda üzmədikdə vaxtsız və ya təsadüfi ayrılmanın qarşısını alan qoruyucu blokrovkaların çıxarılması və ya boşaldılmasından sonra açılmalıdır;

.2.1. mexanizm yeyilmə, qeyri-düzgün yerləşmə və qarmaq və ya hərəkət edən mexanizm, qarmağa birləşdirilən, 10° -yə qədər balans və 20° -yə qədər mailliyə malik idarəetmə oxları və ya kabellərin daxilində nəzərdə tutulmayan güc nəticəsində açılmamalıdır; və

.2.2. 4.4.7.6.2 və 4.4.7.6.2.1-ci bəndlərdə göstərilən funksionallıq meyarları xilasetmə qayığının ayırıcı və axtarış sisteminin 0%-100% təhlükəsiz işçi yükünü ifadə edən yük diapazonlarına şamil olunur;

.3. ayırıcı mexanizm xilasetmə qayığının çəkisi ilə tam bağlı saxlanılan mərkəz yükünə malik olmayana qədər qarmaq elə layihələndirilməlidir ki, qarmağın hərəkət edən

komponenti hər hansı istismar şəraitlərində işçi mexanizmlə açılmayana qədər qarmağın işçi yükünü qoruyub saxlayan kilidləyici hissələri ilə tam bağlı saxlanılsın. Qarmağın hərəkət edən komponentinin quyruğundan və quyruğu birbaşa olaraq və ya dolayı yolla bərkidən yumruqucuqdan istifadə edən ayırıcı mexanizmlərdə qarmaq yumruqucuğun hər iki istiqamətdə və ya sxemlə məhdudlaşdırıldıqda bir istiqamətdə 45 dərəcə fırlanması ilə bağlanmalı və öz işçi yükünü qoruyub saxlamalıdır;

.4. qarmağın sabitliyini təmin etmək üçün ayırıcı mexanizm elə layihələndirilməlidir ki, tam bağlı vəziyyətə qaytarıldıqda xilasetmə qayığının çəkisi işçi yükə ötürülən hər hansı gücə səbəb olmasın;

.5. kilidləyici cihazlar elə layihələndirilməlidir ki, qarmaq yükünün gücü nəticəsində açılmasın; və

.6. hidrostatik blokrovka qurğusu qayığın sudan qaldırılmasından sonra avtomatik şəkildə sıfırlanmalıdır.

.7. mexanizm iki ayırma imkanına malik olmalıdır: normal (yüksüz) və yüklü vəziyyətdə ayırma imkanı:

.7.1. normal (yüksüz) ayırma qayıq suda üzdükdə və ya qarmaqların üzərində heç bir yük olmadıqda xilasetmə qayığını ayırmağa və qarmağın şarniri və qaldırıcı halqa və ya takelaj pərçimi arasında interval tələb etməməlidir; və

.7.2. yüklü vəziyyətdə ayırma yüklü qarmaqlara malik xilasetmə qayığını ayırmağa. Bu ayırıcı mexanizm onun işə düşməsindən əvvəl qayığın suda olduğunu təyin edən digər vasitələr təmin edilməyənə qədər hidrostatik blokrovka qurğusu ilə təchiz edilməlidir. Nasazlıq baş verdikdə və ya qayıq suda olmadıqda hidrostatik blokrovka qurğusunu ayırmaq və ya qəza ayrılmasına imkan vermək üçün müvafiq vasitələr və ya buna oxşar cihazdan istifadə edilməlidir. Blokrovka qurğusu təsadüfi olaraq və ya vaxtından əvvəl ayrılmalıdır. Adekvat mühafizə yüksüz ayrılma üçün tələb olunmayan xüsusi mexaniki mühafizəni və təhlükə nişanını ehtiva etməlidir. Mühafizə minimal güc tətbiq etməklə bilərəkdən dağıdılmalıdır (məs: qoruyucu şüşəni və ya şəffaf örtüyü sındırmaqla). Birka və ya nazik məftil plomb kifayət qədər möhkəm deyil.

Yüklü ayrılmanın qarşısını almaq üçün ayırıcı mexanizmin yüklü işi operator tərəfindən çoxsaylı, düşünülmüş və davamlı tədbirlərin görülməsini tələb edir;

.8. qayığın bərpası zamanı təsadüfi ayrılmanın qarşısını almaq üçün qarmaq tam sıfırlanmayana qədər hər hansı yükü götürməməli, yaxud tutacaq və ya qoruyucu ştiftlər qapalı vəziyyətə qaytarılmamalı və hər hansı indikatorlar ayırıcı mexanizmin sıfırlandığını göstərməməlidir. Ekipaj üzvlərinə düzgün sıfırlanma metodunu göstərmək üçün hər bir qarmaq stansiyasına əlavə təhlükə nişanları vurulmalıdır;

.9. qarmaq qurğusunun bütün komponentləri, ayırıcı tutacaq, idarəetmə kabelləri və ya mexaniki işçi həlqələr və xilasetmə qayığında sabit struktur birləşmələr örtüklərə və ya sinklənməyə ehtiyac yaratmadan dəniz mühitində korroziyaya davamlı olmalıdır. Layihələndirmə və istehsal hədləri elə olmalıdır ki, mexanizmin istismar müddətində gözlənilən yeyilmə onun müvafiq funksionallığına mənfi təsir etməsin. Mexaniki işçi həlqələr (məs: idarəetmə kabelləri) suyadavamlı olmalı və açıq və ya qorunmayan sahələrə malik olmamalıdır;

.10. ayırıcı mexanizm elə layihələndirilməli və quraşdırılmalıdır ki, ekipaj üzvləri qayığın içərisindən sistemin qaldırılma vaxtını tam müəyyənləşdirə bilsin:

.10.1. qarmağın hərəkət edən hissəsinin və ya hərəkət edən hissəni yerində kilidləyən hissənin düzgün və tam şəkildə sıfırlanmasını birbaşa müşahidə etməklə; və ya

.10.2. qarmağın hərəkət edən hissəsinin yerində kilidləyən mexanizmin düzgün və tam şəkildə sıfırlandığını göstərən tənzimlənməyən indikatoru müşahidə etməklə; və ya

.10.3. qarmağın hərəkət edən hissəsinin yerində kilidləyən mexanizmin düzgün və tam şəkildə sıfırlandığını göstərən mexaniki indikatoru asanlıqla işlətməklə;

.11. aydın istismar təlimatları və rəng kodundan, diaqramlardan və/və ya işarələrdən istifadə etməklə aydın şəkildə yazılan xəbərdarlıq bildirişi təqdim olunmalıdır. Rəng kodundan istifadə edildikdə yaşıl rəng düzgün şəkildə sıfırlanmış qarmağı, qırmızı rəng isə qeyri-düzgün tənzimləmənin səbəb olduğu təhlükəni göstərməlidir;

.12. ayrılmaya nəzarət edən qurğu onun ətrafına zidd olan rənglə aydın şəkildə işarələnməlidir;

.13. ayırıcı mexanizmi texniki xidmətə görə ayırmaq üçün qayığı dayandıran müvafiq vasitələr təmin edilməlidir;

.14. ayırıcı mexanizmin yük daşıyan detalları və xilasetmə qayığında sabit struktur birləşmələr istifadə edilən materialların həddi davamlılığına və tam sayda insanlarla, yanacaq və avadanlıqlarla yüklənmiş xilasetmə qayığının kütləsinə (qayığın kütləsi suya endirilmələr arasında bərabər şəkildə bölüşdürülür) əsasən hesablanmış təhlükəsizlik faktoru (6) ilə layihələndirilməlidir, lakin dayandırma mexanizmi üzrə təhlükəsizlik faktoru yanacaq və avadanlıqlarla tam yüklənmiş (üstəlik 1000 kq) qayığın kütləsinə əsaslanıla bilər; və

.15. hidrostatik blokrovka qurğusu istifadə edilən materialların həddi davamlılığına əsasən maksimum işçi təzyiqin 6 misindən az olmayan təhlükəsizlik faktoru üçün layihələndirilməlidir;

.16. işçi kabellər istifadə edilən materialların həddi davamlılığına əsasən maksimum işçi təzyiqin 2.5 misindən az olmayan təhlükəsizlik faktoru üçün layihələndirilməlidir; və

.17. xilasetmə qayığının suya buraxılması üçün bir düşmə və qarmaq sistemindən istifadə edildikdə və ya qayıq bərkidici ipə malik olduqda 4.4.7.6.7, 4.4.7.6.8 və 4.4.7.6.15 bəndlərin tələbləri tətbiq olunmur; bu cür tənzimləmədə xilasetmə qayığını bir dəfə ayırma imkanı qayıq yalnız suda olduqdan sonra adekvat olacaq.

4.4.7.7. Hər bir xilasetmə qayığı bərkidici ipi qayığın burnunun yanında bərkitmək üçün müvafiq cihazla təchiz edilməlidir. Cihaz elə olmalıdır ki, qayıq sakit suda 5 düyünə qədər sürətdə irəliyə hərəkət edən gəmi ilə yedəkdə aparıldıqda təhlükəli və ya qeyri-stabil xüsusiyyətlər nümayiş etdirməsin. Sərbəst endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla gəmi sakit suda 5 düyünə qədər sürətdə irəliyə hərəkət etdikdə ipin qayığın içərisindən ayrılması üçün bərkidici ipi bərkidən cihaza ayırıcı cihaz daxil olmalıdır.

4.4.7.8. Ayrıca olaraq quraşdırılan antenaya malik iki istiqamətli sabit VHF radiotelefon aparatı ilə təchiz edilən xilasetmə qayıqları antenanın işlək vəziyyətdə yerləşdirilməsi və bərkidilməsi üçün müvafiq mexanizmlərlə təchiz edilməlidir.

4.4.7.9. Gəminin bortunun aşağısından suya endirilən xilasetmə qayıqları endirilməni asanlaşdırmaq və qayığın zədələnməsinin qarşısını almaq üçün maneə tirlərinə və burtiklərə malik olmalıdır.

Əllə idarə olunan xarici işıq quraşdırılmalıdır. Işıq ağ rəngdə olmalı və yuxarı yarımkürənin bütün istiqamətlərində ən azı 4.3 cd işıq gücü ilə 12 saat fasiləsiz işləməlidir. Lakin işıq yanıb-sönmə xüsusiyyətinə malik olarsa 4.3 cd işıq gücü ilə 12 saat ərzində hər dəqiqədə 50-70 dəfə yanıb-sönməlidir.

Sağ qalmaya və avadanlıqlara dair təlimatların oxunması məqsədilə ən azı 12 saat ərzində işıqlanmanı təmin etmək üçün xilasetmə qayığının içərisində əllə idarə olunan daxili işıq və ya işıq mənbəyi quraşdırılmalıdır; lakin bu məqsəd üçün neft lampalarından istifadə edilməməlidir.

Hər bir xilasetmə qayığının quruluşu elə olmalıdır ki, sərbəst endirilmə və manevr üçün idarəetmə mövqeyindən qayığın önünün, arxasının və hər iki bortunun müşahidəsi təmin edilsin.

4.4.8 Xilasetmə qayığının avadanlıqları

Xilasetmə qayığının avadanlıqlarının hazırkı bənddə və ya bölmə 4.4-də göstərilən bütün detalları şvartovkalar, iri yeşiklərdə, kameralarda və ya braketlərdə saxlanma, yaxud oxşar montaj qurğuları və ya digər münasib vasitələrlə mühafizə edilməlidir.

Buna baxmayaraq, təkanlarla suya endirilən xilasetmə qayıqlarında qarmaqlar gəmini zərbədən qorumaq üçün sərbəst saxlanmalıdır. Avadanlıqlar elə bərkidilməlidir ki, gəmini tərk etmə prosedurlarına maneə olmasın. Xilasetmə avadanlıqlarının bütün detalları kiçik olmalı və imkan daxilində kiçik kütləyə malik olmalı və münasib və yığcam formada qablaşdırılmalıdır. Başqa cür göstərilməyəne qədər xilasetmə qayıqlarının normal avadanlıqları aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

.1. sərbəst endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla sakit dənizlərdə irəliləmək üçün üzən avarlar. Avarlar üçün payacıqlar, avar yerləri və ya oxşar avadanlıqlar təmin edilməlidir. Payacıqlar və ya avar yerləri stroplar və ya zəncirlər ilə qayığa birləşdirilməlidir;

.2. iki qayıq qarmağı;

.3. üzən çalov və iki vedrə;

.4. sağ qalmaya dair təlimat kitabçası;

.5. parlaq olan və ya müvafiq işıqlandırma vasitələri təchiz edilən operativ kompas. Tam üstüörtülü xilasetmə qayıqlarında kompas daimi olaraq idarəetmə mövqeyində quraşdırılmalıdır; hər hansı digər xilasetmə qayıqlarında isə havadan və müvafiq montaj mexanizmlərindən qorunmaq üçün naktouzla təchiz edilməlidir;

.6. nəm olduqda əllə möhkəm şəkildə tutula bilən zərbəyədavamlı perlinlə təchiz edilmiş adekvat ölçülü anker. Ankerin, perlinin və burazın (quraşdırıldıqda) gücü bütün dəniz şəraitləri üçün adekvat olmalıdır.

.7. xilasetmə qayığının bərkidilmə mövqeyindən su xəttinə qədər olan məsafənin ən azı iki mislinə bərabər və ya 15 m (hansının böyük olmasından asılı olaraq) uzunluğa malik iki səmərəli falin. Sərbəst endirilən xilasetmə qayıqlarında hər iki falin istifadəyə hazır vəziyyətdə qayığın burnunun yanına bərkidilməlidir. Digər xilasetmə qayıqlarında 4.4.7.7 bənddə tələb olunan ayırıcı cihaza birləşdirilmiş bir falin qayığın burun hissəsində yerləşdirilməli, digər falin isə istifadəyə hazır vəziyyətdə qayığın burnunda və ya burnun yanında möhkəm şəkildə bərkidilməlidir;

.8. xilasetmə qayığının hər iki burnunda bir balta;

.9. 4.1.5.1.19-ci bəndə uyğun olaraq, xilasetmə qayığına yerləşən hər bir insan üçün içərisində ümumilikdə 3 litr suyun olduğu suyadavamlı qablar, hər insana görə bu suyun 1 litri 2 gün ərzində eyni miqdarda su hazırlamaq iqtidarında olan duzlaşdırıcı aparat və ya hər insana görə 2 litri isə 2 gün ərzində eyni miqdarda su hazırlamaq iqtidarında olan, 4.4.7.5-cü bənddə təsvir edilən əks osmos mexaniki şirinləşdirici ilə əvəz edilə bilər;

.10. stroplu paslanmayan çalov;

.11. dərəcələrə bölünmüş paslanmayan içməli su qabı;

.12. 4.1.5.1.18 –ci bənddə təsvir edilən, qayığa yerləşən hər insan üçün ümumilikdə 10.000 kkal ərzaq payı; bu paylar hava keçirməyən bağlamalarda saxlanmalı və suyadavamlı konteynerə qoyulmalıdır;

.13. bölmə 3.1-in tələblərinə cavab verən dörd paraşüt raketi;

.14. bölmə 3.2-nin tələblərinə cavab verən altı fişəng ;

.15. bölmə 3.3-ün tələblərinə cavab verən yanğınlı bağlı iki üzən həyəcan signalı;

.16. suburaxmayan qablaşdırmada bir ehtiyat batareyalar komplekti və bir ehtiyat lampa ilə morze əlifbası üzrə signalizasiya vermək üçün yararlı elektrik fənəri;

.17. dəniz və hava gəmilərinə signal vermək üçün istifadə təlimatı ilə gündüz signallaşması üçün bir signal güzgüsü (qelioqraf);

.18. sudanqoruyucu və ya sukeçirməyən qablaşdırmada bir nüsxə xilasetmə signal cədvəli;

.19. bir fit və ya ona ekvivalent olan səs signalı;

.20. istifadədən sonra möhkəm bağlanan sukeçirməyən yeşikdə ilk tibbi yardım dəsti;

.21. dəniz xəstəliyinə qarşı 42 saat kifayət edən həblər və hər insan üçün bir tibbi çanta;

.22. qayığa iplə bərkidilən yığılan bıçaq;

- .23. üç konservaçan;
- .24. uzunluğu azı 30m olan üzən xilasetmə lininə bərkidilmiş xilasedici dairə;
- .25. əgər qayıq özüboşalan tiptən deyilsə, müvafiq məhsuldarlıqda əl nasosu;
- .26. balıq tutmaq üçün bir ləvazimat dəsti;
- .27. mühərrikin və onun ləvazimatlarının cüzi tənzimlənməsi üçün kifayət qədər alətlər;
- .28. neft yanğınlarının söndürülməsi üçün təsdiq edilmiş portativ yanğınsöndürmə avadanlıqları;
- .29. üfüqi və şaquli sektoru heç olmasa 6° və ölçülmüş işıq gücü 2500 kd olan, azı 3 saat ərzində fasiləsiz işıq saçan projektor;
- .30. effektiv radiolokasiya qaytarıcısı (əgər radiolokasiya cavabvericisi quraşdırılmayıbsa);
- .31. istilikqoruyucu vasitələr, xilasedici salda yerləşdirilməyə icazə verilən insanların sayının 10%-i üçün kifayət edən miqdarda və yaxud iki ədəd, hansının çox olmasından asılı olaraq; və
- .32. Administrasiyanın rəyinə əsasən 4.4.8.12 və 4.4.8.26-ci bəndlərdə göstərilən detalların zəruri olmadığı xüsusiyyətə və müddətə malik səfərlər edən gəmilərdə Administrasiya bu detalların çıxarılmasına icazə verə bilər.

4.4.9 Xilasetmə qayığına vurulan işarələr

4.4.9.1. Xilasetmə qayığında yerləşən insanların sayı sərnişin və /və ya yük gəmilərində aydın hərflərlə göstərməlidir.

4.4.9.2. Gəminin və qeydiyyat limanının adı çap hərfləri ilə xilasetmə qayığının hər iki bortunun üzərində göstərməlidir.

4.4.9.3. Xilasetmə qayığının aid olduğu gəminin müəyyənləşdirən vasitələr ilə işarələnməlidir ki, yuxarıdan aydın görünsün .

4.5 Qismən üstüörtülü xilasetmə qayıqları

Qismən üstüörtülü xilasetmə qayıqları bölmə 4.4-ün tələblərinə cavab verməlidir.

Qismən üstüörtülü xilasetmə qayıqları bərkidilmiş möhkəm örtüklərlə təchiz edilməlidir və bu örtüklər qayığın gövdəsindən başlayaraq uzunluğunun ən azı 20%-ni əhatə etməlidir. Xilasetmə qayığı qatlanan talvarla təchiz edilməlidir. Xilasetmə qayığı hər iki bordda girişlərə malik olmalıdır. Girişlər suyadavamlı olmalıdır. Talvar ilə quruluşda olmalıdır ki:

- .1. adekvat möhkəm bölmələrlə təchiz edilsin;
- .2.ən azı iki nəfər tərəfindən tikilsin;

.3. insanların istiliyə və soyuğa qarşı müdafiə olunması üçün ikiqat materialla və ya digər səmərəli vasitələrlə izolyasiya olunsun; suyun hava boşluğuna yığılmasının qarşısını almaq üçün müvafiq vasitələrdən istifadə edilməlidir;

.4. onun xarici tərəfi aydın görünən rəngdə, daxili tərəfi isə insanlar üçün rahat olan rəngdə olmalıdır;

.5. talvarın girişləri ventilyasiyaya imkan vermək üçün daxildən və xaricdən asanlıqlar açılan və bağlanan tənzimləmə bilən mexanizmlərlə təchiz edilir; girişləri möhkəm şəkildə açıq və qapalı vəziyyətdə saxlamaq üçün müvafiq vasitələrdən istifadə edilməlidir;

.6. girişlər qapalı olduqda sakinlər üçün kifayət qədər havanın buraxılmasını təmin etməlidir;

.7. yağış suyunu yığan vasitələrə malik olmalıdır;

.8. sakinlər qayıq batdıqda çıxma bilməlidir.

Xilasetmə qayığının daxili hissəsi açıq rəngdə olmalıdır.

Xilasetmə qayığında iki istiqamətli sabit VHF radiotelefon aparatı kifayət qədər böyük kabinada quraşdırılmalıdır. Xilasetmə qayığında sığınacaq yeri olarsa heç bir ayrıca kabina tələb olunmur.

4.6 Tam üstüörtülü xilasetmə qayıqları

Tam üstüörtülü xilasetmə qayıqları bölmə 4.4-ün və hazırkı bölmənin tələblərinə uyğun olmalıdır.

Korpus

Tam üstüörtülü xilasetmə qayıqları qayığı tam örtən suyadavamlı korpus ilə təchiz edilməlidir. Korpus elə quruluşa malik olmalıdır ki,

.1. insanlar üçün sığınacaq rolunu oynasın;

.2. qayığa giriş lyuklar vasitəsilə təmin edilsin;

.3. sərbəst düşmə ilə suya endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla lyuklar elə yerləşdirilir ki, korpusu tərk etmədən buraxılma və bərpa əməliyyatlarının həyata keçirilməsinə imkan versin;

.4. giriş lyukları daxildən və xaricdən açıla bilər və onları açıq vəziyyətlərdə saxlayan vasitələrlə təchiz edilir;

.5. sərbəst düşmə ilə suya endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla xilasetmə qayığını avarla çəkmək mümkün olsun;

.6. qayıq çevrilmiş vəziyyətdə olarkən lyuklar bağlansın, sızma olmasın və bütün insanların avadanlıqların və mexanizmlərin yükünə tab gətirsin;

.7. İyuklar baęlı olduęda qayıęın ierisinə günəş işıęının düşməsinə imkan verən pəncərələrdən və şəffaf panellərdən ibarət olsun;

.8. xarici tərəfi aydın görünən rəngdə, daxili tərəfi isə insanlar üçün narahatlıq yaratmayan açıq rəngdə olsun ;

.9. tutacaqlar insanların qayıqdan çıxması, minmə və düşmə üçün uyęun olsun;

.10. insanlar bankalara dırmaşmadan öz yerlərinə otura bilsin; və

.11. korpus baęlı olduęda mühərrikin işləməsi zamanı qayıęın daxilindəki atmosfer təzyięi heç vaxt xarici atmosfer təzyięindən yuxarı və ya aşağı olmasın.

4.6.3 Çevrilmə və bərpa olunma

4.6.3.1. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla hər bir oturacaęda təhlükəsizlik kəməri olmalıdır. Təhlükəsizlik kəməri qayıq çevrilmiş vəziyyətdə olarkən 100 kq çəkisi olan insanı möhkəm şəkildə saxlamalıdır. Təhlükəsizlik kəmərlərinin hər bir dəsti oturacaq kəmərləri ilə ziddiyyət təşkil edən rəngdə olmalıdır. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları hər bir oturacaęda ziddiyyət təşkil edən rəngdə olan, suya endirilmə zamanı və qayıq çevrilmiş vəziyyətdə olarkən insanları saxlayan qoruyucu kəmərlərlə təchiz edilməlidir.

4.6.3.2. Xilasetmə qayıęının sabitliyi elə olmalıdır ki, o, insanlar və avadanlıqlarla tam yüklənmiş vəziyyətdə özünü avtomatik şəkildə bərpa etsin.

4.6.3.3. Xilasetmə qayıęı zədəli vəziyyətdə olarkən tam sayda insanları və avadanlıqlara tab gətirməlidir və onun stabilliyi elə olmalıdır ki, çevrilmə zamanı elə vəziyyətə gəlməlidir ki, insanlar suyun üstünə çıxa bilsin. Xilasetmə qayıęı su ilə dolarsa daxiləki suyun səviyyəsi 500mm-dən artıq olmamalıdır.

4.6.3.4. Mühərrikin bütün sorucu boruları, hava kanalları və digər dəliklər elə olmalıdır ki, qayıq çevrilən və bərpa olunan zaman su mühərrikdən çıxa bilsin.

4.6.4 İrəliyə hərəkət etmə

4.6.4.1. Mühərrik və ötürmə qutusu sükançının mövqeyindən idarə olunmalıdır.

4.6.4.2. Mühərrik və onun quręuları çevrilmə zamanı hər hansı vəziyyətdə işləməli və qayıęın dik vəziyyətə qayıtmasından sonra işləməyə davam etməli, çevrilmə zamanı avtomatik şəkildə dayanmalı və qayıq əvvəlki vəziyyətinə qayıtdıqdan sonra yenidən asanlıqla işə düşməlidir. Yanacaq və yağ sistemlərinin planı 250 m/ –dən artıq yanacaq və yağ itkisinin qarşısını almalıdır.

4.6.4.3. Hava ilə soyudulan mühərriklər qayıęın kənarından hava gətirmək və havanı qayıęın kənarına sovurmaq üçün müvafiq kanallara malik olmalıdır. Əllə işlədilən nizamlayıcılar havanı qayıęın daxilindən gətirməli və qayıęın daxilinə sovurulmalıdır.

4.6.5 Şiddətlənmədən qorunma

4.4.1.7-ci bənddən asılı olmayaraq, tam üstüörtülü xilasetmə qayığı sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla elə hazırlanmalıdır ki, tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yüklənmiş qayığın təsirindən irəli gələn ziyanlı şiddətlənmələrə və 3.5 m/s təsir sürətində gəminin bortuna qarşı qorunsun.

4.7 Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları

4.7.1 Ümumi tələblər

4.7.1.1. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları bölmə 4.6-nın və hazırkı bölmənin tələblərinə uyğun olmalıdır.

4.7.2 Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayığının yükdaşıma qabiliyyəti

4.7.2.1. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayığının yükdaşıma qabiliyyəti orta çəkisi 82.5 kq olan insanların sayıdır. Oturacaqların səthi hamar olmalı və 10mm yastıqlarla təchiz edilməlidir. Oturacaqlar qatlanan tiptə olmamalı və daimi olaraq xilasetmə qayığına bərkidilməlidir və elə hazırlanmalıdır ki, suya endirilmə zamanı korpus və ya talvarın əyilməsi insanlara xəsarət yetirməsin. Oturacağın yeri və strukturu elə olmalıdır ki, suya endirilmə zamanı xəsarət halları ilə nəticələnməsin. Oturacaqlar arasındakı keçidin eni ən azı 480 mm olmalı və hər hansı maneələrdən uzaq olmalıdır. Hər bir oturacaq münasib kilidləyici kəmərlə təchiz edilməlidir.

4.7.2.2. Oturacağın kasası və arxası arasındakı bucaq ən azı 90° olmalıdır. Kasanın eni ən azı 480mm olmalıdır. Oturacağın söykənəcəyinin qarşısındakı aralıq ən azı 650 mm olmalıdır. Ayaq yerinin uzunluğu ən azı 330 mm olmalıdır.

Şəkil 2

4.7.3 Məhsuldarlıq üzrə tələblər

4.7.3.1. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları suya daxil olduqdan sonra müsbət irəliləməli və aşağıdakılarla yükləndikdə standart hündürlükdən suya buraxılmadan sonra hər hansı gəmi ilə təmasda olmamalıdır:

- .1. tam sayda insanlar;
- .2. ağırlıq mərkəzinin ön vəziyyətdə olmasına səbəb olan insanlar ;
- .3. ağırlıq mərkəzinin arxa vəziyyətdə olmasına səbəb olan insanlar ; və
- .4. yalnız ekipaj.

4.7.3.2. Neft tankerlərində, kimyəvi maddələr və qaz daşıyan tankerlərdə xilasetmə qayıqları əyilmə bucağı və yekun su xəttinə əsasən sərbəst düşmə ilə suya endirilməlidir.

4.7.4 Konstruksiya

Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları standart sərbəst düşmə hündürlüyünün ən azı 1.3 mislinə bərabər hündürlükdən sərbəst endirilməyə tab gətirməlidir.

4.7.5 Zıyanlı şiddətlənməyə qarşı qorunma

Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları elə hazırlanmalıdır ki, qayıq aşağıdakılarla yükləndikdə sakit suda standart hündürlükdən suya endirilərkən zıyanlı şiddətlənmələrə qarşı müdafiəni təmin etsin:

- .1. .1. tam sayda insanlar;
- .2. ağırlıq mərkəzinin ön vəziyyətdə olmasına səbəb olan insanlar ;
- .3. ağırlıq mərkəzinin arxa vəziyyətdə olmasına səbəb olan insanlar; və
- .4. yalnız ekipaj.

4.7.6 Xilasetmə qayığının detalları

Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik ayırma sistemi ilə təchiz edilməlidir:

- .1. ayırıcı mexanizmlər üçün iki müstəqil aktivləşdirmə sisteminə malik olmalıdır, bu sistemlər qayığın içərisindən işə salınır və ətrafına zidd rənglərlə işarələnir;
- .2. elə quruluşa malik olmalıdır ki, hər hansı yükləmə vəziyyətində qayığı ayıra bilsin;
- .3. təsadüfi və ya vaxtından əvvəl istifadəyə qarşı qorunsun;
- .4. qayığı suya endirmədən ayırma sistemini yoxlaya bilsin; və
- .5. istifadə edilən materialların həddi davamlılığına əsasən 6 təhlükəsizlik faktoru ilə layihələndirilsin

4.7.7 Təsdiq sertifikatı

Təsdiq sertifikatında aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

Sərbəst düşmənin standart hündürlüyü; və

Standart sərbəst düşmə hündürlüyü üçün buraxıcı apparelin bucağı.

4.8 Müstəqil hava dayaq sistemə malik xilasetmə qayıqları

.Müstəqil hava dayaq sistemə malik xilasetmə qayığı elə quruluşa malik olmalıdır ki, bütün girişlər və dəliklər bağlı olduqda qayığın içərisindəki hava uyğun olsun və mühərrik 10 dəqiqə normal işləsin. Bu müddətdə daxili atmosfer təzyiqi xarici atmosfer təzyiqindən artıq və ya aşağı olmamalıdır. Sistem havanın təchizini həmişə göstərmək üçün vizual indikatorlara malik olmalıdır.

4.9 Yanğından qorunan xilasetmə qayıqları

Yanğından qorunan xilasetmə qayıqları suda olduqda qayığa yerləşmiş insanları neft yanğıının təsirindən qorumaq iqtidarında olmalıdır.

Su çiləmə sistemi

. Su çiləmə sistemə malik xilasetmə qayıqları aşağıdakılara uyğun olmalıdır:

- .1. su mühərrikli nasos vasitəsilə dənizdən vurulmalıdır. Suyun axınıni dayandırmaq mümkün olmalıdır;
- .2. dəniz suyunun girişi zamanı dənizin səthindən alışı bilən mayelər daxil olmamalıdır; və
- .3. sistem suyun tam boşalmasına imkan verməlidir.

Fəsil V - Növbətçi qayıqlar

5.1 Növbətçi qayıqlar

5.1.1 Ümumi tələblər

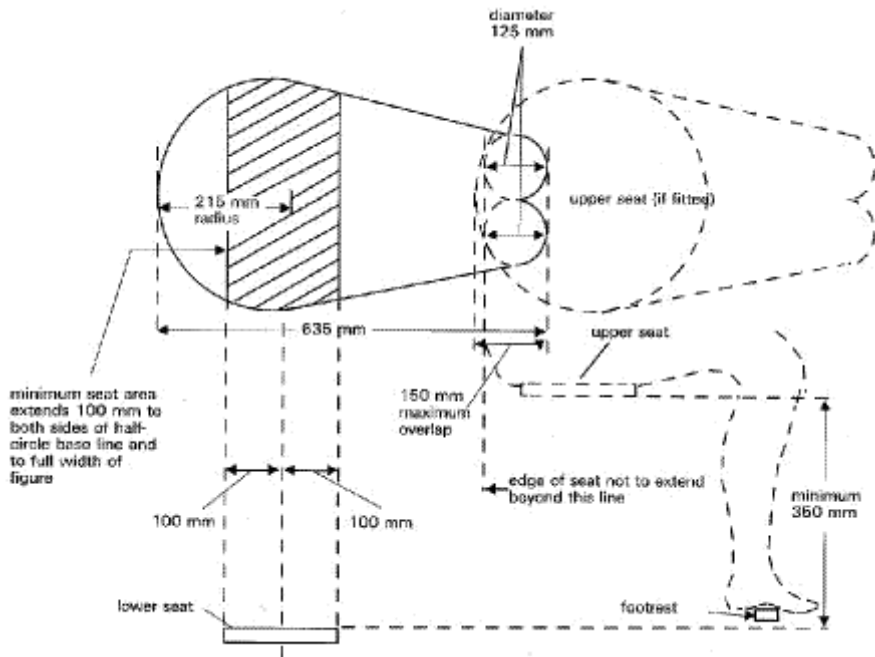
5.1.1.1. Bütün növbətçi qayıqlar 4.4.1-4.4.7.4 bəndlərinin tələblərinə uyğun. Xilasetmə qayığı bu bölmənin bütün tələblərinə cavab verdikdə və onun bərkidilməsi, suya endirilməsi və bərpası mexanizmləri növbətçi qayığın bütün tələblərinə cavab verdikdə növbətçi qayıq kimi istifadə edilə bilər.

5.1.1.2. 4.4.4-ci bəndin tələblərindən asılı olmayaraq növbətçi qayıqlar üçün tələb olunan üzən materiallar korpusun xaricində quraşdırıla bilər, bir şərtlə ki, zədələrə qarşı qorunsun və 5.1.3.3-ci bənddə göstərilən təsirə davam gətirə bilsin.

5.1.1.3. Növbətçi qayıqlar möhkəm olmalı və ya hava ilə doldurulan konstruksiyaya malik olmalıdır və:

.1. ən azı 3.8-8.5 m uzunluqda olmalıdır; və

.2. Növbətçi qayıq oturmaq vəziyyətdə olan ən azı beş nəfərin və xərək üzərində uzanmış bir nəfərin yerləşdirilməsini təmin etməlidir. Döşəmənin üzərində oturacaq qoyula bilər, bir şərtlə ki, oturacaq yerinin analizi şəkil 1-ə oxşar formalardan istifadə etsin. Oturacaq yerinin heç bir hissəsi planşirin və ya köndələn tirin üzərində olmamalıdır.

Şəkil 1

5.1.1.4. Möhkəm və hava ilə doldurulan konstruksiyaya malik növbətçi qayıqlar hazırkı bölmənin tələblərinə uyğun olmalıdır.

5.1.1.5. Növbətçi qayıq adekvat yan tərəfə malik olmayana qədər burun örtüyü ilə təchiz edilməlidir.

5.1.1.6. Hər bir növbətçi qayıq kifayət qədər yanacaqda təchiz edilməli və tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yükləndikdə ən azı 6 düyün sürətdə 4 saat ərzində manevr etmək qabiliyyətinə malik olmalıdır.

5.1.1.7. Növbətçi qayıqlar açıq dənizdə manevr etmə qabiliyyətinə malik olmalıdır və onlar suya düşmüş insanları xilas etmək, xilasedici sal və qayıqları suda toplamaq üçün təyin edilib.

5.1.1.8. Növbətçi qayıq daxili və ya xarici mühərriklərlə təchiz edilməlidir. Xarici mühərriklə təchiz edildikdə sükan və rumpel mühərrikin bir hissəsini təşkil edə bilər. 4.4.6.1-ci bəndin tələblərindən asılı olmayaraq benzinlə işləyən xarici mühərriklər növbətçi qayıqlarda quraşdırıla bilər, bir şərtlə ki, yanacaq çənləri yanğına və partlayışa qarşı mühafizə olunsun.

5.1.1.9. Yedək mexanizmlər daimi olaraq növbətçi qayıqlarda quraşdırılmalı və marşal və ya yedək xilasetmə qayıqları üçün kifayət qədər gücə malik olmalıdır.

Açıq ifadə olunan digər hallar istisna olmaqla hər bir növbətçi qayıq boşaltma vasitələri ilə təchiz edilməli və ya özünü boşaltma xüsusiyyətinə malik olmalıdır.

Növbətçi qayıqlar avadanlıqların kiçik detalları üçün suyadavamlı yığılma ilə təchiz edilməlidir.

Hər bir növbətçi qayıq elə quruluşa malik olmalıdır ki, ön, arxa və hər iki bortun müşahidəsi idarəetmə mövqeyindən təmin edilsin.

5.1.2 Növbətçi qayığın avadanlıqları

5.1.2.1. İtələmə məqsədləri üçün saxlanan qarmaqlar istisna olmaqla növbətçi qayığın avadanlıqlarının bütün detalları şvartovkalar, iri yeşiklərdə, kameralarda və ya brakətlərdə saxlanma, yaxud oxşar montaj qurğuları və ya digər münasib vasitələrlə mühafizə edilməlidir. Avadanlıqlar elə bərkidilməlidir ki, hər hansı suya endirmə və ya bərpa prosedurlarına mane olmasın. Növbətçi qayığın avadanlıqlarının bütün detalları kiçik olmalı, imkan daxilində kiçik kütləyə malik olmalı və uyğun və yığcam formada qablaşdırılmalıdır.

5.1.2.2. Hər bir növbətçi qayığın normal avadanlıqları aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

.1. sakit dənizlərdə irəliləmək üçün üzən avarlar. Avarlar üçün payacıqlar, avar yerləri və ya oxşar avadanlıqlar təmin edilməlidir. Payacıqlar və ya avar yerləri stroplar və ya zəncirlər ilə qayığa birləşdirilməlidir;

- .2. üzən çalov;
- .3. parlaq olan və ya müvafiq işıqlandırma vasitələri təchiz edilən operativ kompas;
- .4. ən azı 10m uzunluğa və adekvat gücə malik perlinlə təchiz edilmiş anker və buraz;
- .5. ayırıcı cihaza bərkidilmiş müvafiq uzunluğa və gücə malik falin;
- .6. ən azı 50 m uzunluğa və müvafiq gücə malik bir üzən xilasetmə lini;
- .7. suburaxmayan qablaşdırmada bir ehtiyat batareyalar komplekti və bir ehtiyat lampa ilə morze əlifbası üzrə siqnalizasiya vermək üçün yararlı elektrik fənəri;
- .8. dəniz və hava gəmilərinə siqnallar vermək üçün istifadə təlimatı ilə gündüz siqnallaşması üçün bir siqnal güzgüsü (qelioqraf);
- .18. sudanqoruyucu və ya sukeçirməyən qablaşdırmada bir nüsxə xilasetmə siqnallar cədvəli;
- .19. bir fit və ya ona ekvivalent olan səs siqnalı;;
- .12. bir effektiv radiolokasiya qatarıcısı;
- .13. istilikqoruyucu vasitələr, xilasedici salda yerləşdirilməyə icazə verilən insanların sayının 10%-i üçün kifayət edən miqdarda və yaxud iki ədəd, hansının çox olmasından asılı olaraq; və
- .14. neft yanğınlarının söndürülməsi üçün təsdiq edilmiş portativ yanğınsöndürmə avadanlıqları .

5.1.2.3. Hər bir möhkəm növbətçi qayığın normal avadanlıqlarına aşağıdakılar daxil olmalıdır:

- .1. qarmaq;
- .2. vedrə; və
- .3. bıçaq və ya balta.

5.1.2.4. Hava ilə doldurulan növbətçi qayıqların avadanlıqların aşağıdakılar daxil olmalıdır:

- .1. üzən tutacaqlı bıçaq;
- .2. iki süngər;
- .3. əllə idarə olunan silfonlar və ya nasos;
- .4. deşiklərin təmiri üçün münasib yeşikdə təmir dəsti; və
- .5. üzən yaylı qarmaq.

5.1.3 Hava ilə doldurulan növbətçi qayıqlar üzrə əlavə tələblər

5.1.3.1. 4.4.1.4 və 4.4.1.6-cü bəndlərin tələbləri hava ilə doldurulan növbətçi qayıqlara şamil olunmur.

5.1.3.2. Hava ilə doldurulan növbətçi qayıq elə hazırlanmalıdır ki, stropdan və ya qaldırıcı qarmaqdan asıldıqda:

.1. tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yükləndikdə suya endirilmək və bərpa edilmək üçün kifayət qədər gücə və möhkəmliyə malik olsun;

.2. tam sayda insanların və avadanlıqların kütləsinin 4 mislinə bərabər yükə tab gətirmək üçün kifayət qədər gücə malik olsun; və

.3. tam sayda insanların və avadanlıqların kütləsinin 1.1 mislinə bərabər yükə tab gətirmək üçün kifayət qədər gücə malik olsun.

5.1.3.3. Hava ilə doldurulan növbətçi qayıqlar elə hazırlanmalıdır ki, təsirə tab gətirə bilsin:

.1. gəmidə gəminin açıq göyərtəsinə bərkidildikdə;

.2. bütün dəniz şəraitlərində 30 gün sərbəst suda üzmə üçün.

5.1.3.4. Hava ilə doldurulan növbətçi qayıqlar seriya nömrəsi, istehsalçının adı və ya ticarət nişanı və istehsal tarixi ilə işarələnməlidir.

5.1.3.5. Hava ilə doldurulan növbətçi qayığın üzmə qabiliyyəti ən azı beş ayrı kameraya bölünmüş birqat boru və ya iki ayrı boru vasitəsilə təmin edilməlidir. Üzən borular elə quruluşa malik olmalıdır ki, bütöv kameralar qayığın bütün perimetri boyu müsbət suüstü bortu saxlayaraq, salda yerləşdirilmiş bütün insanları su üzərində saxlaya bilsin:

.1. havası buraxılmış ön üzən kamera ilə;

.2. havası buraxılmış növbətçi qayığın bir bortunun suyun üzərində dayanmaq qabiliyyəti; və

.3. havası buraxılmış bir bortun və burun bölməsinin suyun üzərində dayanmaq qabiliyyəti.

5.1.3.6. Üzən borular hər bir insan üçün 0.17 m^3 doldurma təmin etməlidir.

5.1.3.7. Hər bir üzən bölmə əllə doldurma və boşaltma üçün əks klapanla təchiz edilməlidir. Qoruyucu buraxıcı klapan da təchiz edilməlidir.

5.1.3.8. Dibin aşağısında və həssas yerlərin üzərində yan alma tirləri təchiz edilməlidir.

5.1.3.9. Köndələn tir növbətçi qayığın ümumi uzunluğundan 20% artıq olduqda quraşdırılmamalıdır.

5.1.3.10. Müvafiq plastırlar falinlərin bərkidilməsi üçün təchiz edilməlidir.

5.1.4 Sürətli növbətçi qayıqlar üzrə əlavə tələblər

5.1.4.1. Sürətli növbətçi qayıqlar elə hazırlanmalıdır ki, mənfi hava və dəniz şəraitində təhlükəsiz şəkildə suya endirilsin.

5.1.4.2. Bütün sürətli növbətçi qayıqlar 5.1-ci bölmənin tələblərinə uyğun olmalıdır.

5.1.4.3. Sürətli növbətçi qayıqların korpusunun uzunluğu ən azı 6 m-8.5m olmalıdır.

5.1.4.4. Sürətli növbətçi qayıqlar kifayət qədər yanacaqda təchiz edilməli və sakit suda 20 düyün sürətdə tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yükləndikdə ən azı 4 saat ərzində manevr etmə qabiliyyətinə malik olmalıdır.

5.1.4.5. Sürətli növbətçi qayıqlar öz-özünü bərpa etməli və ya ikidən artıq ekipaj üzvü tərəfindən bərpa edilmək iqtidarında olmalıdır.

5.1.4.6. Sürətli növbətçi qayıqlar öz-özünü boşaltmalı və ya sudan sürətlə təmizlənmək iqtidarında olmalıdır.

5.1.4.7. Sürətli növbətçi qayıqlar sükançının yerindən sükanla idarə olunmalıdır. Sükanı, su şırnağını və ya xarici mühərriki birbaşa idarə edən qəza idarəetmə sistemi də təchiz olunmalıdır.

5.1.4.8. Sürətli növbətçi qayığın mühərrikləri qayıq aşdıqda avtomatik şəkildə dayanmalıdır. Qayıq bərpa edildikdə mühərrik yenidən işə düşməlidir. Yanacaq və yağ sistemlərinin planı 250ml-dən artıq yanacaq və ya yağ itkisinin qarşısını almalıdır.

5.1.4.9. Növbətçi sürətli qayıqlar, imkan dairəsində, asan və təhlükəsiz işləyən bir nöqtəli stasionar asılma qurğusu və ya ona bərabər qurğu ilə təchiz edilməlidir.

Sərt növbətçi sürətli qayıq elə qaydada qurulmalıdır ki, bir nöqtəli asılmada asılmış vəziyyətdə olarkən, yüklənmə çıxarıldıqdan sonra qalıq deformasiya qalmadan, qayığın insanlar və təchizatının tam komplekti ilə onun kütləsini 4 dəfə üstələyən yüklənməyə tab gətirmək üçün kifayət qədər möhkəmliyə malik olsun.

Növbətçi sürətli qayığın adi təchizatına əl ilə idarəetməni tələb etməyən və suburaxmayan UQD radiatorabitə qurğusu daxil olmalıdır.

Fəsil VI - Suya endirmə və minmə qurğuları

6.1 Suya endirmə və minmə qurğuları

6.1.1 Ümumi tələblər

6.1.1.1. Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqları istisna olmaqla hər bir endirmə qurğusu elə quruluşa malik olmalıdır ki, tam təchiz edilmiş xilasetmə gəmisi və ya növbətçi qayıq əlverişsiz şəraitlərdə təhlükəsiz şəkildə suya endirilsin:

- .1. tam sayda insanlarla yükləndikdə; və
- .2. göyertədə tələb olunandan artıq ekipajın olmaması ilə.

6.1.1.2. Neft, kimyəvi maddələr və qaz daşıyan endirmə qurğuları gəminin su xəttini nəzərə alaraq gəminin aşağı bortunda yekun əyilmə bucağında işləsin.

6.1.1.3. Endirmə qurğuları gəminin qidalanma mənbələrindən asılı olmayan ağırlıq və ya saxlanmış mexaniki gücdən başqa hər hansı vasitələrdən asılı olmamalıdır.

6.1.1.4. Endirmə qurğuları elə hazırlanmalıdır ki, minimum texniki xidməti tələb etsin. Texniki xidməti tələb edən bütün hissələrə asanlıqla texniki xidmət göstərilməlidir.

6.1.1.5. Endirmə qurğuları və onun detalları maksimum işçi yükün 2.2 mislinə bərabər statik yükə tab gətirmək üçün kifayət qədər gücə malik olmalıdır.

6.1.1.6. Struktur detallar və bütün bloklar, təkənlər, bərkidicilər və digər muftalar maksimum işçi yük və istifadə edilən materialların həddi davamlılığını əsasında layihələndirilməlidir. 4.5 minimum təhlükəsizlik faktoru bütün struktur detallara tətbiq edilməlidir, 6 minimum təhlükəsizlik faktoru isə təkənlərə, asqı zəncirlərinə və bloklara tətbiq edilməlidir.

6.1.1.7. Endirmə qurğuları donma şəraitlərində effektiv qalmalıdır.

6.1.1.8. Endirmə qurğusu ekipajla birlikdə qayığı bərpa etmək iqtidarında olmalıdır.

6.1.1.9. Növbətçi qayıqların endirmə qurğuları tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yüklənmiş növbətçi qayığı ən azı 0.3 m/s sürətdə sudan qaldıran mexaniki bucurqad elektromühərriki ilə təchiz edilməlidir.

Endirmə qurğusunun mexanizmləri 4.1.4.2, 4.1.4.3, 4.4.3.1 və 4.4.3.2-ci bəndlərə uyğun olaraq xilasetmə gəmisinə təhlükəsiz minməyə imkan verməlidir.

Növbətçi qayığın endirmə qurğuları bərpa stropları ilə təchiz edilməlidir.

6.1.2 Talilərdən və bucurqaddan istifadə edən endirmə qurğuları

6.1.2.1. Talilərdən və bucurqaddan istifadə edən endirmə qurğuları 6.1.1-ci bəndin və hazırkı bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır:

6.1.2.2. Endirmə mexanizmi elə quruluşa malik olmalıdır ki, xilasetmə gəmisindən və ya növbətçi qayıqdan bir nəfər tərəfindən işə salınsın. Bir nəfər tərəfindən endirildikdə xilasetmə gəmisi və ya növbətçi qayıq həmin şəxsə görünməlidir.

6.1.2.3. Talilər fırlanmamalı və korroziyaya davamlı olmalıdır.

6.1.2.4. Barabanlı bucurqadlarda talilər elə quruluşa malik olmalıdır ki, endirilmə və qaldırılma zamanı barabanları sarıya bilsin.

6.1.2.5. Endirmə qurğusunun bucurqad əyləcləri aşağıdakılara tab gətirmək üçün kifayət qədər gücə malik olmalıdır:

.1. maksimum işçi yükün 1.5 mislinə bərabər statik yük; və

.2. maksimum işçi yükün 1.1 mislinə bərabər dinamik yük.

6.1.2.6. Hər bir xilasetmə gəmisinin və xilasetmə qayığının bərpası üçün effektiv əl mexanizmi. Əl mexanizminin tutacaqları və ya rotorlar xilasetmə gəmisi və ya növbətçi qayıq suya endirilən zaman bucurqadın hərəkət edən hissələri ilə fırlanmamalıdır.

6.1.2.7. Şlyupbalkanın nokları enerji ilə bərpa edildikdə talilərin və ya şlyupbalkaların qarşısını almaq üçün enerjini avtomatik şəkildə kəsən qoruyucu cihazlar quraşdırılmalıdır.

6.1.2.8. Xilasetmə gəmisinin və ya növbətçi qayığın suya endirildiyi sürət düsturda əldə olunan sürətdən az olmamalıdır:

$$S = 0.4 + 0.02H$$

. Burada S endirmə sürəti, H hündürlükdür.

6.1.2.9. Tam təchiz edilmiş xilasetmə qayığının endirilmə sürəti Administrasiya tərəfindən təsdiq edilməlidir. Tam sayda insanlarla yüklənmiş xilasetmə gəmisinin endirilmə sürəti 6.1.2.8-ci bənddə tələb olunan sürətin ən azı 70%-nə bərabər olmalıdır.

6.1.2.10. Maksimum endirilmə sürəti xilasetmə gəmisinin və ya növbətçi qayığın, insanların həddən artıq güclərdən qorunmasını və endirmə mexanizmlərinin gücünü, qəza dayanması zamanı indersiya güclərini nəzərə almaqla Administrasiya tərəfindən təyin

edilməlidir. Sürət həddinin aşılmamasını təmin etmək üçün müvafiq vasitələr qurğuya daxil edilməlidir.

Endirmə qurğuları xilasetmə gəmisinin və ya xilasetmə qayığının enməsinə dayandıran və tam sayda insanlarla və avadanlıqlarla yükləndikdə onları möhkəm şəkildə saxlayan əyləclərlə təchiz edilməlidir; əyləcin hissələri lazım olduqda sudan və neftdən qorunmalıdır.

Mexaniki əyləclər elə quruluşa malik olmalıdır ki, xilasetmə gəmisinin və ya xilasetmə qayığının göyərtəsində olan operator əyləcin idarəetməsini "off" vəziyyətində saxlamayana qədər həmişə basılsın.

Xilasetmə gəmisinin endirmə qurğusu xilasetmə qayığını dayandıran vasitələrlə təchiz edilməlidir.

6.1.3 Üzgəcsiz endirmə

.Xilasetmə gəmisi endirmə qurğusunu tələb etdikdə xilasetmə gəmisinin üzgəcsiz ayrılması avtomatik olmalıdır.

6.1.4 Sərbəst düşmə ilə endirilən xilasetmə qayıqlarının endirilməsi

6.1.4.1. Endirmə qurğuları 6.1.1-ci bəndin və hazırkı bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır.

6.1.4.2. Endirmə qurğuları elə layihələndirilməli və quraşdırılmalıdır ki, insanları ziyanlı şiddətlənmə güclərindən qorusun və gəminin effektiv tarazlaşdırılmasını təmin etsin.

6.1.4.3. Endirmə qurğusu elə hazırlanmalıdır ki, endirmə zamanı qıçılımların və sürtünmənin qarşısını alsın.

6.1.4.4. Endirmə qurğuları elə layihələndirilməli və tənzimlənməlidir ki, xilasetmə gəmisinin ən aşağı nöqtəsindən suyun səthinə qədər məsafə xilasetmə qayığının standart sərbəst düşmə hündürlüyündən artıq olmasın.

6.1.4.5. Endirmə qurğuları elə quruluşa malik olmalıdır ki, xilasetmə gəmisinin təsadüfi ayrılmasının qarşısını alsın. Xilasetmə qayığını bərkidən vasitələr qayığın daxilindən ayrılmadıqda elə quruluşa malik olmalıdır ki, xilasetmə qayığına minmənin qarşısını almalıdır.

6.1.4.6. Ayırıcı mexanizm elə quruluşa malik olmalıdır ki, ən azı iki müstəqil qayığı endirmək üçün tələb olunsun.

6.1.4.7. Endirmə qurğuları xilasetmə qayığını talilərlə endirmək üçün köməkçi vasitələrlə təchiz edilməlidir. Bu cür vasitələr 6.1.1-ci bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır. Onlar əlverişsiz hava şəraitlərində xilasetmə qayığını suya endirmək iqtidarında olmalıdır. Köməkçi endirmə qurğusu ağırlıqdan asılı olmadıqda gəminin əsas və qəza qidalandırıcı mənbələrinə qoşulmalıdır.

6.1.4.8. Köməkçi endirmə vasitələri ən azı bir yüksüz funksionallıq ilə təchiz edilməlidir.

6.1.5 Xilasetmə qayığını endirən qurğular

Endirmə qurğuları 6.1.1 və 6.1.2-ci bəndin tələblərinə uyğun olmalıdır. Endirmə qurğusu endirmə zamanı vaxtından əvvəl ayırmanın qarşısını alsın avtomatik ayırıcı qarmaqdan ibarət olmalı və xilasetmə qayığı suda olduqda onu ayırmalıdır. Ayırıcı qarmaq yük altında ayrılmaq imkanına malik olmalıdır. Yük altında ayırma idarəetməsi:

- .1. avtomatik ayırma funksiyasını işə salan idarəetmədən aydın şəkildə fərqləndirilməlidir;
- .2. ən azı iki ayrıca tədbiri tələb etməlidir;
- .3. qarmağın üzərində 150 kq yük olduqda 600-700 N yük tələb etməlidir və ya qarmağın təsadüfi ayrılmasına qarşı adekvat mühafizəni təmin etməlidir; və
- .4. elə layihələndirilməlidir ki, ekipaj üzvləri ayırıcı mexanizmin düzgün və tam şəkildə quraşdırıldığını aydın müşahidə edə bilsin.

6.1.6 Minmə nərdivanları

6.1.6.1. Göyertədən nərdivanın yuxarisına təhlükəsiz keçidi təmin etmək üçün leyerlər təchiz edilməlidir.

6.1.6.2. Nərdivanın pillələri:

- .1. düyünləri və ya itiüclu kənarları olmayan ağacdən hazırlanmalı və ya münasib materialdən hazırlanmalıdır;
- .2. uzununa qatlama və ya təsdiq edilmiş sürüşməyən örtüyün vurulması ilə sürüşməyən səthə malik olmalıdır;
- .3. hər hansı sürüşməyən səth və ya örtük istisna olmaqla ən azı 480mm uzunluğa, 115 mm enə və 25 mm dərinliyə malik olmalıdır; və
- .4. 300 mm-380 mm intervala malik olmalı və üfüqi vəziyyətdə qalmalıdır.

6.1.6.3. Nərdivanın falrepləri iki örtüksüz manil kanatlardan ibarət olmalıdır. Hər bir kanat yuxarı pillənin altında heç bir birləşməyə malik olmamalıdır. Digər materiallar istifadə edilə bilər, bir şərtlə ki, ölçülər, sınıma gərginliyi, dartılma və tutub saxlama xüsusiyyətləri manil kanatının xüsusiyyətlərinə bərabər olsun. Bütün kanat sonucları açılmanın qarşısını almaq üçün bərkidilməlidir.

6.1.7 Növbətçi sürətli xilasetmə qayıqları üçün endirmə qurğuları

6.1.7.1. Növbətçi sürətli xilasetmə qayıqlarının endirmə qurğuları 6.1.1 və 6.1.2-ci bəndlərin tələblərinə uyğun olmalıdır.

6.1.7.2. Endirmə qurğusu dalğaların gücünü dayandıran cihazla təchiz edilməlidir. Cihaz zərbə güclərini yumşaltmaq üçün elastik elementdən ibarət olmalıdır.

6.1.7.3. Bucurqad kanatın bütün dəniz şəraitlərində zəifləməsinin qarşısını alan yüksək sürətli gərilmə cihazı ilə təchiz edilməlidir.

6.1.7.4. Bucurqad əyləci tədrici işə malik olmalıdır. Sürətli növbətçi qayıq tam sürətdə endirildikdə və əyləc sərt basıldıqda əlavə dinamik güc endirmə qurğusunun işçi yükünün 0.5 mislini keçməməlidir.

6.1.7.5. Sürətli növbətçi qayıq üçün endirmə sürəti 1 m/s-dən artıq olmamalıdır. 6.1.1.9-ci bəndin tələblərindən asılı olmayaraq sürətli növbətçi qayığın endirmə qurğusu ən azı 0.8 m/s sürətdə 6 nəfərin yerləşdiyi sürətli növbətçi qayığı qaldırmaq iqtidarında olmalıdır. Endirmə qurğusu həmçinin tam sayda insanların yerləşdiyi növbətçi qayığı qaldırmaq iqtidarında olmalıdır.

6.2 Dəniz təxliyə sistemləri

6.2.1 Dəniz təxliyə sistemlərinin konstruksiyası

6.2.1.1. Dəniz təxliyə sisteminin keçidi xilasedici jiletlər geyinən müxtəlif yaşlı və fiziki imkanlı insanların minmə stansiyasından xilasetmə gəmisinə təhlükəsiz enməsinə təmin etməlidir.

6.2.1.2. Keçidin və platformanın gücü və konstruksiyası Administrasiya tərəfindən təsdiq edilməlidir.

6.2.1.3. Platforma quraşdırıldıqda:

.1. elə olmalıdır ki, işçi yük üçün kifayət qədər üzmə qabiliyyətinə malik olsun. Hava ilə doldurulan platformaların üzən kameraları platformanın tutumu əsasında (6.2.1.3.3-cü bənddə verilən istifadəyə yararlı ərazinin 0.25 mislinə bölünməklə alınan tutum istisna olmaqla) 4.2-ci bölmənin tələblərinə cavab verməlidir;

.2. açıq dənizdə stabil qalmalı və sistem operatorları üçün təhlükəsiz işçi zonanı təmin etməlidir;

.3. ən azı iki xilasetmə qayığının bərkidilməsini və platformada olması gözlənilən insanları yerləşdirilməsini təmin edən kifayət qədər sahəyə malik olmalıdır:

$$\frac{20\% \text{ of total number of persons that the Marine Evacuation System is certified for}}{4} \text{ m}^2$$

Buna baxmayaraq, Administrasiyalar göstərilmiş bütün məhsuldarlıq tələblərinə uyğun olan alternativ mexanizmləri təsdiq edə bilər..

.4. özünü boşaltma;

.5. elə bölünməlidir ki, hər hansı kameradan qazın itirilməsi təxliyə vasitəsi kimi onun istifadəsini məhdudlaşdırmayın. Üzən borular bölünməli və gəmilərin bortuna toxunma zamanı baş verən zədələrə qarşı qorunmalıdır;

.6. Administrasiya tərəfindən təsdiq edilən stabilizasiya sistemi ilə təchiz edilməlidir;

- .7. dartıcı kanatlar və ya gəmini verilmiş nöqtədə saxlayan digər sistemlər ilə saxlanmalıdır; və
- .8. yan alma və dartıcı kanatın plastırları ilə təchiz edilməlidir.

6.2.1.4.Keçid xilasetmə gəmisinə birbaşa girişi təmin edərsə sürətli ayırıcı mexanizmlə təchiz edilməlidir .

6.2.2 İdarə olunan təxliyə sisteminin məhsuldarlığı

6.2.2.1. Dəniz təxliyə sistemi:

- .1. bir insan tərəfindən istifadə edilmək iqtidarında olmalıdır;
- .2. tərk etmə signalının verilməsindən sonra insanların 30 dəqiqə ərzində sənişin gəmisinə, 10 dəqiqə ərzində isə yük gəmisinə minməsinə imkan verməlidir;
- .3. elə quruluşa malik olmalıdır ki, xilasetmə salları sald və ya platformada olan bir insan tərəfindən möhkəm şəkildə platformaya bərkidilsin və platformadan ayrılınsın;
- .4. əlverişsiz şəraitlərdə gəmidən istifadə edilmək iqtidarında olmalıdır;
- .5. maili sürüngəc ilə təchiz edildikdə sürüngəcin bucağı:

.1. gəmi mülayim dəniz şəraitində gəmi dik vəziyyətdə olduqda 30°-35° diapazonda olmalıdır; və

.2. sənişin gəmisində maksimum 55°;

.6. limanda aparılan təxliyə ilə tutumun qiymətləndirilməsi;

.7. küləkli dəniz şəraitində kifayət qədər təxliyə vasitələrini təmin etməlidir;

.8. donma şəraitlərində effektiv qalmalıdır; və

.9. elə quruluşa malik olmalıdır ki, minimum texniki xidmət tələb olunsun. Texniki xidməti tələb edən hər hansı hissə asanlıqla əldə olunmalı və ona texniki xidmət göstərilməlidir.

6.2.2.2. Gəminin üzərində bir və ya birdən artıq təxliyə sistemi təmin edildikdə bu sistemlərin 50%-i quraşdırmadan sonra sınaqdan keçirilməlidir. Sınaqdan keçirilməyən sistemlər quraşdırmadan sonra 12 ay ərzində istifadə edilməlidir.

6.2.3 Dəniz təxliyə sistemləri ilə bağlı hava ilə doldurulan xilasetmə salları

Dəniz təxliyə sistemi ilə birgə istifadə edilən hava ilə doldurulan xilasetmə salı:

.1. 4.2-ci bölmənin tələblərinə uyğun olmalıdır;

.2. sistem konteynerinə yaxın yerləşdirilməlidir;

.3. müvafiq mexanizmlər ilə yığılma stellajından ayrılmaq iqtidarında olmalıdır;

.4. III/13.4 qaydaya uyğun olaraq yığılmalıdır; və

.5. qabaqcadan qoşulmuş və ya asanlıqla qoşulan istiqamətləndirici troslarla təchiz edilməlidir.

6.2.4 Dəniz təxliyə sistemləri üçün konteynerlər

6.2.4.1. Təxliyə keçidi və platforma:

.1. dənizdə baş verən şəraitlərdə möhkəm yeyilməyə tab gətirən quruluşa malik; və

.2. suyadavamlı olan konteynerdə qablaşdırılmalıdır.

6.2.4.2. Konteyner aşağıdakı məlumatlarla işarələnməlidir:

.1. istehsalçının adı və ya ticarət nişanı;

.2. seriya nömrəsi;

.3. təsdiq edən orqanın adı və sistemin tutumu;

.4. SOLAS;

.5. istehsal tarixi;

.6. son texniki xidmətin tarixi və yeri;

.7. su xəttindən yuxarıda yığılmanın yol verilən maksimum hündürlüyü; və

.8. göyərtədə yığılma yeri.

6.2.4.3. Endirmə və istismar təlimatları konteynerin üzərində göstərilməlidir.

6.2.5 Dəniz təxliyə sistemlərinin üzərində işarələr

Dəniz təxliyə sistemləri aşağıdakı məlumatlarla işarələnməlidir:

.1. istehsalçının adı və ya ticarət nişanı;

.2. seriya nömrəsi;

.3. istehsal tarixi;

.4. təsdiq edən orqanın adı;

.5. son texniki xidmətin həyata keçirildiyi stansiyanın adı və yeri; və

.6. sistemin tutumu.

Fəsil VII - Digər xilasetmə qurğuları

7.1 İptullayıcı qurğular

7.1.1. İptullayıcı qurğular:

- .1. uyğun dəqiqliklə ipi tullamaq iqtidarında olmalıdır;
- .2. sakit havada ən azı 230 m ipi daşımaq iqtidarında olan ən azı dörd cihazdan ibarət olmalıdır;
- .3. ən azı 2Kn sınma gücünə malik dörd kanatdan ibarət olmalıdır; və
- .4. iptullayıcı qurğunun istifadəsini göstərən təlimatlara və ya diaqramlara malik olmalıdır.

7.1.2. Tapança ilə atılan raketə və ya inteqral raketə və kanata malik olduqda suyadavamlı korpusa daxil edilməlidir. Tapança ilə atılan raketə malik olduqda kanat və raketlər alışma mənbələri ilə birgə havadan mühafizəni təmin edən konteynerə yığılmalıdır.

7.2 Ümumgəmi qəza-xəbərdaredici siqnalizasiya və uca səsli rabitə sistemi

7.2.1 Ümumgəmi qəza-xəbərdaredici siqnalizasiya

7.2.1.1. Ümumgəmi qəza-xəbərdaredici siqnalizasiya gəmi fiti və ya sirena ilə və əlavə olaraq elektrik zəngi və ya uğultu ilə və yaxud əsas və qəza elektrik enerji mənbəyindən işləyən digər bərabər səs signalı qurğusu ilə verilən yeddi və ya daha qısa səs siqnallarından və onun arxasınca gələn bir uzun səs signalından ibarət

ümumgəmi həyəcan signalının verilməsini təmin etməlidir. Gəmi fiti istisna olmaqla, signalizasiya hərəkət körpücüyündən və digər əsas postlardan işə salınmalıdır. Signal sistem işə salınandan əl ilə dayandırılana kimi və ya uca səsli rabitə sistemi üzrə verilən məlumatla kəsilməyə qədər səslənməlidir.

7.2.1.2. Gəminin daxili otaqlarında və xarici yerlərində signalın səs təzyiqinin minimal səviyyəsi 80 dB(A) və havanın mülayim şərtlərdə gəmi hərəkətdə olarkən avadanlığın adi işi zamanı küy fonunun səviyyəsindən heç olmasa 10 dB(A) yüksək olmalıdır.

7.2.1.3. Kayutlardakı yataq yerlərində və vanna (duş) otaqlarında signalın səs təzyiqinin minimal səviyyəsi 75 dB(A), lakin onlarda olan küy fonunun səviyyəsindən heç olmasa 10 dB(A) yüksək olmalıdır.

7.2.2 Uca səsli rabitə sistemi

7.2.2.1. Uca səsli rabitə sistemi adətən ekipaj üzvləri və ya sənişinlər və yaxud onların birgə olduqları otaqlara və eləcə də toplanış yerlərinə məlumatların ötürülməsinə imkan yaradan səsucaldıcıların qoyulmasını nəzərdə tutmalıdır. Sistem hərəkət körpücüyündən və gəminin digər yerlərindən radioverilişlər aparmağa imkan yaratmalıdır. Səsucaldıcılar son hədd akustik şərtlər nəzərə alınmaqla quraşdırılmalı və dinləyicilərdən heç bir fəaliyyət tələb etməməlidirlər. Sistem icazəsiz istifadəni istisna etməlidir.

7.2.2.2 Gəmi adi şəraitlərdə hərəkətdə olarkən qəza məlumatları ötürülən zaman səs təzyiqinin minimal səviyyəsi:

.1. daxili otaqlarda – 75 dB(A) və insan nitqi səviyyəsindən heç olmasa 20 dB(A) yüksək olmalıdır; və

.2. açıq göyərtələrdə - 80 dB(A) və insan nitqi səviyyəsindən heç olmasa 15 dB(A) yüksək olmalıdır.

Qeyd

A.658(16) sayılı qətnamə ilə Təşkilat tərəfindən qəbul edilmiş Xilasetmə Vasitələri üzərində Retro-Qaytarıcı Materialların İstifadəsinə dair Tövsiyəyə istinad edin.